

PAMĚTI

Ing. Rudolf TILLE, sládek

Plzeň, květen 1990

Ing. Rudolf TILLE, sládek

PAMĚTI

Plzeň, květen 1990

Ing. Rudolf Tille, sládek

PAMĚTI

Plzeň, květen 1990

Úvodem

Ing. Rudolf Tille (nar. 15. 2. 1892) je nejstarším žijícím českým sládkem. Řadí se do generace významných českých sládků, jejichž životní dráha začíná před první světovou válkou, která již na ně plně dolehla. Intenzivně prožívá tato generace období Československé republiky a rozhodujícím způsobem se podílí na rozvoji pivovarského a sladařského průmyslu. Jejich činnost je přerušena druhou světovou válkou a německou okupací. Znovu prožívají čeští sládci těžkou etapu života. Po osvobození Československa v r. 1945 se tato generace znovu ujímá vedení pivovarů a sladoven a věnuje veškeré síly znárodněnému průmyslu. Ing. Rudolf Tille je předním a významným představitelem této generace, těší se úctě všech spolupracovníků a mladších kolegů.

Ing. Rudolf Tille předal rukopis svých pamětí asi v r. 1980 blízkému příteli a kolegovi sládkovi Ondřeji Popelovi (1921 - 1981) jehož zásluhou se rukopis zachoval a dostal do rukou mladších kolegů. Tyto paměti se již ve formě rukopisu těšily mimořádnému zájmu a kolegové řed. Palacký, Ing. Průcha, Ing. Šrogl zajistili přepsání na stroji a při návštěvě Ing. Rudolfa Tilleho získali souhlas k publikaci jeho pamětí.

Nadešel čas, kdy můžeme pivovarské veřejnosti předložit paměti sládky Ing. Rudolfa Tilleho v plném znění. Je příjemným zjištěním, že publikaci pamětí nadšeně podporovali právě mladí členové Spolku českých sládků na ustavující schůzi počátkem letošního roku v Plzni. A tak přistupujeme za plného pochopení a podpory vedení podniku Plzeňských pivovarů a podnikového ředitele Ing. V. Špalka k vydání pamětí jako prvnímu edičnímu počínu. Vydání pamětí sládky Ing. Rudolfa Tilleho si dovoluujeme považovat za projev úcty k jeho celoživotní práci a k práci jeho vrstevníků. Mladším sládkům a nastupující generaci sládků nechť jsou paměti Ing. Rudolfa Tilleho jak poučením tak k podnětem k odpovědné práci pro pivovarský a sladařský průmysl.

Dej Bůh štěstí.

Plzeň, květen 1990

Ing. Ivo Hlaváček
předseda Spolku českých sládků
při Plzeňských pivovarech v Plzni

Ing. Rudolf Tille, sládek, nar. 15. 2. 1892

Můj prapraděd, praděd a děd byli sládci. Bratranec mého otce Ing. Jan Tille zvolil povolání s tradicí související. Začal u fy Ringhoffer a tam se stal vrchním inženýrem pivovarského strojního oddělení.

On to byl, který rozhodl a se o to i postaral, abych já v tradici rodu sládkovského pokračoval.

Byl „barbarosa“, skromný, přísný, dobrosrdečný. V zámeckém pivovaru v Březnici byl dobře zapsán a umožnil mi tam praktikovat po dobu prázdnin. Bez jeho vlivu by to tenkrát nešlo.

Byl jsem zdrav, v mládí zvyklý i těžké práci a tak rád a s elánem jsem byl v Zámeckém pivovaru v Březnici pomocná síla ve varně, při spílání, kopal a nosil led k spílání, kopal a nosil led do plováků, z lednice v putnách na rameni, vynášel plováky z kádí, myl plováky a kádě (nesměl jsem sbírat kvasnice), vytahoval jsem kvasnice, stahoval stažky, myl ležácké sudy, pral a pařil třísky a vykuřoval ležácké sudy jalovcem. Požahoval jsem soudky gulmou, umýval 1 l láhve hrkačkou (nestáčel na Vindischce, ani nestáčel soudky střívkem přímo v ležáckém sklepě), stočené soudky dopravoval výtahem k výstavu.

Jako pomocná síla ve varně od 4,00 do 18,00, jinak vždy od 6,00 do 18,00, přesně ale vždy se strachem nebo obavami, jak při nástupu, tak při odchodu z pracoviště.

Sledoval jsem pana starého Jílka jak pečlivě a důkladně se stará o provoz bez umělého chlazení, bez filtru. Varna byla jednoduchá, na parní topení. Jeho zásluhou bylo tehdy březnické zámecké pivo výborné kvality, čepovalo se i v Praze.

A mne pan starý neměl v lásce. Nechtěl mně být učeným pánem, pocíťoval jsem to často. Proto ten strach a obavy moje. Pan starý mi pohrdavě říkal Franto. Aby mi dokázal, jak se mnou pohrdá, poslal mne i uklidit šalandu, zle znečištěnou fechtujícími hosty (ale i chasou).

Pivo se tehda zdaňovalo ve štokách. Jen jednou jsem si troufl vetřít se mezi pana starého a finance (respicienta), abych také vypočítal hl^o, podle kterých se určovala daň z várky. Pan starý mne ale od štoků vyhnal.

Tehdy měření štoků po hamy byl pro každého sládka nanejvýš důležitý úkol a každý ušetřený milimetr nad hamou přišel vhod každému panu starému. Důležité bylo i gradování. To bylo vždy a jen úkolem pana starého Jílka, za erár respicienta (finance), který každou várku hlídal, pečtil a snímal pečeti z ventilů dle předpisů (u pánve a na štokách). Várka se musela na den a hodinu předem nahlásit.

Pan respicient v březnickém zámeckém pivovaru, když se vařilo, posedával v suterénu varny a měl na stole vždy lahev sodovky. Chasa říkala, že to byla vždy jedna a ta samá sodovka, že si ji pan respicient potajnu nosí domů a zas ji přinese do pivovaru, aby tak dokazoval přísnost v jeho věrné službě eráru, ale také, aby zakryl důvěru pana starého k němu.

A to tak tehda nebylo jen v zámeckém pivovaru v Březnici. Vzpomínám, jak jeden zaměstnanec hraběta Pálfyho občas, jakoby v podnapilém stavu pokřikoval na pivovarském dvoře: tadý každý krade, pan důchodní krade, pan správce a pan starý krade a nic se mu nestalo. Ten zaměstnanec byl asi podplacen, ale i chráněn hr. Pálfym.

Bylo ale známo, že si pan hrabě na cestu do Afriky na lov zvěře vypůjčil od pana starého.

V zámeckém pivovaru v Březnici tehda za mého volontérování nebyl pivovarský učeň. (Později jen jeden, František Jílek, syn pana starého a ten byl později sládkem v zámeckém pivovaru v Březnici).

Varič, spileční, sklepmistr a bednář pokradmo mi dovozovali úzkou spolupráci. Byla to pro mne velká útěcha.

Přišel konec volonterování, po 3 ročních prázdninách.

Ing. Jan Tille přijel z Prahy, poptat se pana starého, jak jsem prosperoval. Dopadlo to zle. Pan starý řekl mému patronovi: nemá k tomu poměr, nehodí se k tomu.

Ing. Jan Tille, bratranec mého otce, došel se mnou za otcem a sdělil mu posudek pana starého. Mě nezbylo, než se hájit pilnou a přesnou docházkou do práce, poctivě odevzdávanou prací někdy až do únavy a i tím, že mne pan starý v pivovaru nerad viděl hned při nástupu.

Sebral mne můj patron a šli jsme znovu za panem starým. Ten si vedl ale svou. Náhodou byl přítomen i důchodní panství. Pan důchodní nás pozval do kanceláře a tam pronesl: „On má starej dva syny. Jednoho chce dát na pivovarství, aby to po tátovi zdědil, tak se nedivte jeho řečem. Nechce, aby zas nějak Tille v Březnici sládkoval.“

A tak pan důchodní měl také podíl na mém osudu.

A přišla první světová válka.

Císaři pánu jsem nepřisahal ani v Praze ani v Písku, kde před odjezdem na frontu přísaha byla opakována. Měl jsem volnou ruku a nechtěl jsem, aby si srbský voják vyčítal, že mne klepl. Svěřil jsem to Janu Hájkovi z Kralup. On zase mně. Nedbali jsme na stanné právo, na frontě nad českými pluky vyhlášeném k vůli mnohým podobným českým případům. Bylo to 24. 9. 1914. S Hájkem jsme se rozešli v Temešváru v říjnu 1914. Stojí za připomínku, že jsme se 31. 7. 1915 společně v tu samou hodinu dostavili k superarbitraci v Praze. Hájek s prostřeleným nártem musel znovu nastoupit, já s protekcí ne. Nadporučík Hájek padl na italské frontě.

Můj patron Ing. Jan Tille mi byl zas nápomocen. Skončil přestavbu a modernizaci pivovaru v Pětikostelí (Pécs, Péč) a dohodl s majitelem a ředitelem pivovaru „Panonnia“, že tam nastoupím jako technický kontrolor. Abych se dobře zaběhl, dojednal s ředitelem Vědeckých ústavů pivovarských (tehdy na Poříčí) Vladimírem Čihákem, že do nástupu v Péči budu pracovat v laboratoři ústavu.

Ředitelovi ústavů se to velice hodilo, protože dva inženýři z ústavů odešli (jeden z nich záhadně). Důvod byla vojenská služba.

A tak jsem byl v laboratořích sám. Pustil jsem se do práce s chutí a na čas jsem nehlédl. Ředitel Čihák mne i mého patrona požádal, aby na ústavech zůstal. Ale já rozhodl, že nastoupím v pivovare Pannonia v Pécsu v Uhrách (tehdejších).

Nastoupil jsem v Pětikostelí 1. 10. 1915. Pivovar Pannonia byl vzorně zařízen. Dvojitá varna na parní topení byla celá měděná (i poklice na podlážích na měděných rourách byly z mědi), jeden štok na celou várku, kotel na kalové z mědi, sprochový chladič vzorný, kádě dřevěné (dubové), jen ležácké sudy, umývárna sudů a požahovna tehdy nejmodernější Neubecker. Plnič sudů EnzingerUnion 3 ramenný. Lahevna v tehdejších dobách nejmodernější. Myčka lahví byla rotační, rotační plnič lahví 16 ramenný. Veškeré lahvové pivo se vystavovalo jen pasterizované.

Vše, co k tomu patřilo, včetně umělého chlazení a výroby ledu, bylo vzorně zařízeno ve vzdušných prostorách. Mláto a odpadové kvasnice se sušily strojně.

Laboratoř byla pro technickou kontrolu bohatě vybavena, také literaturou (německou).

Pannonia byl vzorný pivovar.

Přilehlá sladovna byla humnová, zastaralá.

Můj předchůdce v Pannonii byl techn. kontrolor Aleš Pittermann. (Později byl prokurista ve Světovaru, byl bratr Franty Pittermanna, který skončil v Ostravě jako techn. ředitel. Franta P. shodou okolností vojoval v Péči kratší dobu a často mne navštěvoval. Oba absolvovali pivovarskou akademii ve Vídni).

Panem starým Pannonie byl Vojtěch Kozák, vaříčem a zároveň podstarším Ferdinand Slaboch, spíše Němec Ferdinand Schattauer, sklepmistr Jiří Horák, sladmistr Maďar Zoltányi, mistr bednář Němec Supper, strojmistr Maďar Cser (Čer).

Majitel, ředitel a veškerý adm. personál byli Izraelci. (Takový internacionální personál byl v tehdejších Uhrách i v jiných průmyslech, např. v hornictví. V blízkosti Péči se těžilo hnědé uhlí. Horníci se zapojili také do revoluce, té maďarské počátkem listopadu 1918 a průvodem vtáhli do Péču s hudbou. Byl jsem toho očitým svědkem. V čele toho průvodu hrála hudba Kolíne, Kolíne !! Jak jsem se přesvědčil hudebníci horníci byli Češi).

Hned po nástupu jsem techn. kontrolu v Pannonii prováděl důkladně a s radostí i proto, že předáci sami proti ní nebyli zaujati (a nebyvalo tomu tehda tak vždy a všude), ba naopak, měli zájem na spolupráci.

U majitele, ředitele i pana starého jsem si získal důvěru. Bylo mi svěřeno také s respicientem vypočítat daň z každé várky a za tu dobu, co jsem byl v Pannonii i dvakrát měření štoků k hamě (cejchovanými 50 l konvemi). Tyto práce jsem prováděl po důvěrných rozhovorech s majitelem a ředitelem Szegöm.

Při měření štoků k hamě jsem byl překvapen, že nebyl k měření připuštěn respicient, ač byl v pivovare bytem. Měření se strany finančního ředitelství se zúčastnil komisař a inspektor. Byli na místě bohatě pohoštěni. K pohoštění přišel i ředitel Szegö a pan starý. Během pohoštění jsem se dvěma dělníky v měření pokračoval sám.

Pan komisař i pan inspektor odcházeli z pivovaru spokojeni. I různé naturálie jim byly doručeny do jejich bydlíšť. I pan finanční ředitel ne nadarmo vyloučil účast respicientovu. I já jsem byl odměněn.

Důkladnou a plynulou technickou kontrolu jsem mohl provádět skoro do konce roku 1916. Později odešli na frontu sladmistr a sklepmistr Spálecký převzal sklep, já sladovnu. Později odešel vaříč a zároveň podstarší Ferdinand Slaboch. Odešel k Bauerneblovi do Košic.

Slaboch pocházel z Břiliny, mimo mateřštiny ovládl němčinu i maďarštinu. Měl Doemensovu školu, byl si v řemesle naprosto jist. Spolupracovali jsme s radostí a se zápalem. Byl 35 roků star. Slaboch nebyl dobře zdrav, vojákem nebyl. Já také ovládal němčinu a v r. 1916 již i dobře maďarštinu.

Pan starý Kozák byl Pécsu již 8 let (jako Slaboch), mluvil perfektně německy, maďarsky nic. Panu starému odchodem Slabochovým narostly starosti. Slaboch byl jeho oporou, ba ještě i více.

Slaboch býval častěji nemocen, takže jsem častěji musel zaskočit jako vaříč. A když odešel, padl los na mne. Co dělával Slaboch, dělal jsem já.

Veškeré várky v roce 1917 jsem vařil a vyráběl já. Vařilo se hlavně před sezónou a v sezóně, takže jsem na podzim a v zimě mohl sladmistrovat, ale také i provádět kontrolu. A to již várky s použitím surogátů. Před jejich používáním nastala úzká spolupráce mezi mnou a řed. Szegöm. Pan starý na mne hleděl po očku a za protestoval před ředitelem: „Já z pivovaru nebu dělat „lékárnu“ (řekl) a odmítal zodpovědnost za kvalitu (4° piva)“.

Jak majitel, tak ředitel Szegö dobře věděli, že z omezeného válečného přidělu ječmene mohou docílit jen omezený výstav, tudíž také i omezený finanční efekt. A náhražky (posloupně: čistý bramborový škrob, brambory sušené mleté, boby a nakonec cirok) byly volné. Později však ne čistý bramborový škrob a sušené mleté brambory. Bobů bylo málo a proto se shánělo dál. A tak přišel na řadu cirok. Když jsem se přesvědčil v laboratoři, že s cirokem to půjde (byl cirok se slupkou světlou a cirok se slupkou tmavou) a sdělil jsem to ředitelovi, neviděl jsem ředitele 14 dní. Ale do pivovaru přicházely zásilky ciroku. Menší i větší. Tak dravě vykupoval cirok, že jsme ho měli, jak jsme se dohodli na 2 roky. Na druhé pivovary ten rok již mnoho nezbylo. Ciroku se nepěstovalo mnoho. Dal se použít jako obrok, ale hlavně se vyráběly z rostliny košťata (a tehda se proto potom říkalo - vařeji to z košťat).

Panu starému, tehda před použitím náhražek se nějak přitížilo, byl pořád doma a já 3 měsíce nevěděl, kam mám dřív skočit.

Poněvadž jsem s náhražkami začal, pocítoval jsem, že na mne přechází i zodpovědnost. Zhostil jsem se toho šťastně. Byla to tenkrát novota z bídy.

Ředitel Szegö mi m.j. napsal do vysvědčení „Gennanter war mitunter auch im Sudhause tätig und hat durch seine erprobte theoretische und praktische Kenntnisse gute Dienste geleistet. Besonders is hervorzuheben, dass Herr Tille mit dem Arbeiten von Surogaten praktische Erfolge erzielte.“

A také jsem byl náležitě odměněn, opravdu štědře. Největší zisk byla zkušenost a důvěra. Pan starý byl pro mne pan starý. Ani reglement ani subordinanc jsem nepoužil. Pan starý mi to později potvrdil naprostou důvěrou ke mně.

Majitel i ředitel Szegö mne pověřili i úkoly, které by byli museli zodpovídat sami. Ale dobře to vždy dopadlo.

Za zmínku stojí, jak se stal pivovar Pannonia K. a K. Hoflieferantem r. 1917.

Dostal jsem příkaz uvařit 1 várku 12° tmavého piva bez náhražek. Bylo to protizákonné. Když pivo dozrávalo, musel bednář připravit smolené a nesmolené 1/4 hl soudky, nové nesmolené vybedněné. Dostal jsem pak tajný příkaz, že polovinu 1/4 hl soudků mám se zajatými Rusy naplnit sádlem a slaninou s tím, že vrchní bednář se postará o uzavření nesmolených soudků. Druhou polovinu soudků naplnit 12° tmavým pivem. Plnění soudků sádlem a špekem bylo provedeno v odlehlé místnosti. Zboží tam bylo tajně dopraveno. Vagon byl odeslán do Vídně.

Německy znějící pojmenování Pannonie bylo doplněno výsostným K. und K. Hoflieferant - již před odesláním vagónu.

Vrátím se ještě k ciroku. Kulatá zrna byla obalena, buď světlými nebo tmavými (černými) slupkami. Při pokusech v laboratoři dávaly slupky dílu pachutí, ale sladina lépe stékala než tak, kde bylo dílo bez slupek. Poněvadž se vyráběla 4° světlá piva a nebylo možno cirok světlý od tmavého oddělovat a i k vůli té pachuti a slupek, jsem se rozhodl, mačkat cirok tak, abych za mlýnem sladovým z tlouče oddělil slupky.

Hledal jsem v Péču firmu, která by nám potřebné zařízení vyrobila a postavila. Nebylo to nic nákladného. Konečně se mi podařilo na periferii najít sekyrnickou dílnu, která pracovala pro mlýn. S majitelem jsem začal maďarsky, načež pán - vy nejste Maďar, začal jsem německy, načež pán to že ne, ptá se pán, jak mluvíte ještě? Tak jsem začal a dál to šlo plynule, on byl pan Rudle - rozený Hanák. Měl své vinice, péčský Ryzlink - a tak jsme to oslavili. Hned druhý den v pivovare pan Rudle sám vše vyměřil, nakreslil a vykalkuloval. Řekl mi sumu a ptal se: a kolik tam mám započítat pro Vás? Když pan Rudle viděl zájce nezkušeného, hned prohodil: Tak to nechte na mně!

Od Hanáka v Péču maďarském jsem přijal v životě první provisi (a v životě ne poslední). Tak to chodívalo.

A poněvadž byla v Pannonii ciroková premiéra, poslal jsem pojednání o tom do KVASU. Ze zemí českých, ale i z Rakouska (Kvas vycházel i německy) přišlo nato spousty dotazů od odborníků i správ pivovarů. Nemohl jsem všem jednotlivě odpovědět, uveřejnil jsem proto odpověď v KVASu.

Hned na kraji listopadu roku 1918 obsadili Péč Srbové. V roce 1917 na svatodušní svátky se v Péču vzbouřil pěší pluk (uherský) čís. 6 - novosadský. Vzbouřili se proti císaři rak. uher. vojvodinství Srbové a Slováci. V péču trvala bitva 3 dny. Velká část Srbů se protloukla na Frušku Goru, říkalo se tenkrát v zeleném kádru. Spolu se srbskými sbory, které vítězně přišly od Soluně v listopadu 1918 do Péču, přišli i ti ze zelených kádru. Já veškerý volný čas prožíval se Srby.

Rozpadnutím Uher nastal hospodářský chaos. I pivovar Pannonia to poznal. V tu dobu v nové Jugoslávii byla velká nouze o pekařské droždí. V Péču nebylo vůbec. Pustil jsem se v Pannonii do množení várečných a zamíchali jsme i odpadové kvasnice z ležáckých sudů. Pekaři si museli říci, lepší něco, než nic.

V lednu 1919 mne pozval ředitel Szegö do Dunajské Stredy (tehda Dunaszerdahely) pro 3 vagony čistého bramborového škrobu. Za těch mimořádných poměrů nebylo to cestování nijak příjemné a také ne podle jízdního řádu. A já s sebou nesl těžký mikroskop, abych si zajistil, že přivezu škrob bezvadný (ne plesnivý, což se stávalo). Když byly 3 vagony škrobu přistaveny v Péču, byl pivovar Pannonia vyrozuměn, že všechny 3 vagony byly předisponovány na Beograd - jakožto válečná trofej.

Nedostatek pekařského droždí v Jugoslávii mne přivedl na myšlenku v únoru 1919, dojetí do Beogradu a pokusit se najít někoho, s nímž by bylo možno podniknouti kroky k výrobě pekařského droždí. Uvolnil jsem se v Pannonii a nastoupil cestu do Beogradu. Musel jsem jeti z Péču na Subotici - Nový Sad - Zemnu - Beograd. Ta cesta trvala 6 dní. Všude Francouzi, černoši, Američani, Angličani - soluňský front namačkaný v cíli.

V Beogradě, v opuštěném lihovare (majitelé bývali Češi), nebylo s kým jednat. V Pragobance jsem nepochodil a tak jsem se obrátil na pana Bajloniho, majitele pivovaru v Beogradě (byl také Čech). Ten měl po návratu z Francie plno starostí o svůj válkou poškozený pivovar a o droždí, či droždárnu neměl zájem. (Po de-

seti letech, v r. 1928, měl ten zájem řed. Pragobanky v Beogradě pan Karel Husník a v Jagodině byla postavena a zařízena nová droždárna. Ne tak hned jsem se vrátil do Pannonie. Pan Bajloni mě v jeho restauraci seznámil s panem Longenem, který připravoval československo - jugoslávský večer, na který jsem se musel dostavit. Tam seděli pohromadě s panem Bajlonim i štábní srbsí důstojníci - národnosti české. Přišli také od Soluně. A tak jsem pobyt v Beogradě o několik dní rád prodloužil.

Naprostu naprázdno ta cesta do Beogradu nedopadla. Pan Bajloni projevil zájem o pivo z Pannonie, ředitel Szegö z toho byl nadšen. Když pan Bajloni přijel do Péču ten obchod dojednat, upozornil mne, že Srbové o Péč nestojí, že Péč připadne k Maďarsku. Poněvadž jsem se pro Srby velmi angažoval a pan Bajloni to věděl, on totiž dostal ony 3 vagony škrobu z Dunajské Stredy, bylo to pro mne důležité upozornění.

Od 1. 10. 1915 do února 1919 jsem neviděl domov. To proto, že četníci v Březnici koncem r. 1915 obtěžovali moje rodiče ohledně mého zranění (za takové na frontě byla kulka). Četníky jsem umlčel dopisem, jehož obsahu buď uvěřili, nebo se jim hodil, aby záležitost dali ad acta. Ale uznal jsem za dobré, neukazovat se. A tak jsem se v únoru 1919 rozhodl, že se vrátím domů.

V Uhrách, vlastně už v Maďarsku se upevňoval Béla Kuhn. V Péču ani nikde jinde v SHS se pasy nevystavovaly. Tak mi Srbové vystavili povolení, že mohu putovat za zlatou Prag! Pro území Maďarska, pro rady, jsem měl z Péču potvrzení, že jsem zaplatil straně soc. demokratické příspěvky do 31. 3. 1919. Po rozloučení v pivovare jsem 31. 3. 1919 vyrazil na cestu domů. Nebyla to cesta bez velkých překážek.

Byl jsem v Pannonii všestranně použit. Bylo ode mne požadováno pracovat i s vypětím sil, tak na př. roku 1917 značnou dobu od 1,00 do 21,00 v době sezóny za války. Za práci jsem byl dobře odměněn, také i plnou důvěru představených. Brzo po mém odchodu odešel z pivovaru Pannonie i sklep mistr Jiří Horák a pan starý V. Kozák.

Rozhodl jsem se u pana prof. Dr. Jana Šatavy v ústavu kvasné chemie české vysoké školy technické osvojit si hlavně pěstování čistých kultur.

Pan profesor Šatava mne často použil v laboratořích v pokračování nebo i dokončení jím rozpracovaných prací.

V chemickém paláci v Trojanově ul. 13 byl vzorný školní malý pivovar. V listopadu 1919 se vařila na tom pivovárku jedna várka. Pan prof. Šatava mne nechal pracovat v laboratoři a odešel za kandidáty do pivovárku. Když se vrátil do laboratoře, byl špatné nálady. Řekl: neteče nám to, jděte se na to podívat. Když jsem vstoupil do varničky, zamířily na mne zraky kandidátů. Vařilo se jen ze sladu. Buď bylo málo vody pod plechy, nebo vůbec ne, také jsem nevěděl, jak bylo podraženo.

U zcezovací kádinky bylo zařízení pro použití páry pod plechy i možnost napustit pod plechy horkou vodu spodem. Od kandidátů jsem raději nic nevyzvídal.

Pokopal jsem a pustil horkou vodu spodem. Počkal a podrazil, kalné přečerpal. Teklo to pak normálně rychle a čistě. Když přišel p. prof. Šatava, byla pánev skoro již plná. Pan prof. Šatava se mně hodně věnoval a byl jsem stále kolem něho, byl-li v jeho biologické laboratoři.

Do posudku mi pan prof. Šatava m.j. napsal: Při této příležitosti přesvědčil jsem se, že pan Rudolf Tille má znamenité teoretické a praktické vědomosti z oboru průmyslu pivovarského a že celý obor výroby pivovarské i s pěstováním čistých kultur důkladně ovládá.

Seznámil jsem se z ředitelem nitranské exportní sladovny (skříňové) Rudolfem Exkensteinem (byl luterán - Švýcar). Ředitel Eckenstein byl nadřízen vedoucím Nitrianského měštianského pivovaru. Ředitel Eckenstein

mne v prosinci 1921 vyzval, abych v pivovare v Nitře přijal místo sládka. Pivovar v Nitře patřil Švýcarům, ře Gesellschaft für Malzfabrikation in Basel. Nabídku jsem rád přijal, ale netušil jsem, za jakých okolností místo dne 15. 1. 1922 nastoupím.

S dosavadním sládkem Rudolfem Hlávkou rozvázal pivovar pracovní poměr ke dni 31. 12. 1921. Hlávka ovlivnil závodní výbor. Osazenstvo 15. 11. 1922 zahájilo stávkou. Podařilo se mi za pomoci župního úřadu přimět osazenstvo k nástupu do práce. Ředitel pivovaru byl pivovarník Moric Müller.

Müller i Hlávka se dopustili protizákonných činů. Oklamali důchodkový úřad, nahlásili důch. úřadu, že byly vadnou smolou vypožahnuty ležácké sudy a že pivo přijalo od smoly takovou pachut, že se stalo neprodejně. Požádali proto Müller i Hlávka o zničení pod dozorem důch. řadu.

Mělo se jednat o pivo, které bylo zdaněno ještě podle hl° na štokách (daňový systém se měnil pak na zdanění výstavu). Orgány důch. úřadu byly tak důkladně oklamány, že ze sudů mohla namísto piva vytékat upravená voda.

Za velké množství takto zničeného piva byla pivovaru odepsána daň. Ale původně skutečné stejné množství piva bylo prodáno na černo (již podle nového daňového systému - podle výstavu).

Vypovězený sládek R. Hlávka tvrdil, že jen plnil příkaz ředitele Morice Müllera a hrozil udáním, nedostane-li 500.000,- Kčs na ruku.

Mezi Eckensteinem a Hlávkou jsem dělal prostředníka. Když ředitel Eckenstein mne pověřil vyrozumět Hlávkou, že jeho požadavek bude kladně vyřízen u advokáta, nabyl jsem dojmu, že jsem nebyl o všem informován.

V únoru 1922 jsem viděl, jak z ulice k pivovarské bráně zabočuje zástup mužů. Vyšel jsem jim vstříc s dotazem, jedná-li se o exkurzi. Z čela toho zástupu se mi představili dva. Ing. Sack za věci technické a JUDr. Koch za věci právní, oba jako všichni ostatní z generálního finanč. ředitelství v Bratislavě.

Hlávka nedodržel slovo a za slíbenou odměnu všechny přestupky dopodrobna nahlásil finanč. ředitelství, včetně značného počtu várek vařených na černo. Hlávka předal finanč. ředitelství i nesporné doklady.

A muži z generálního finanč. ředitelství se dali do důkladné práce. Dali i hlídat pivovar orgány důchodkového úřadu ve dne i v noci, ovšem na útraty pivovaru. Ti orgánové, ve dne dva a v noci dva, měli v moci klíče od oddělení pivovaru po dobu trvání revize a ta trvala dlouho, také na účet pivovaru!

A výsledek revize byl otřesný, protože m.j. každý daňový přestupek byl desateronásobek daně. Nitrianský měšťanský pivovar to stálo zhruba 1.500.000,- Kčs.

Hlávka od finanč. ředitelství namísto odměny dostal vyrozumění, že v ČSR nesmí nastoupit místo sládka. Stálý dozor byl odvolán a mně byly vráceny klíče.

Se sládkem Hlávkou odešli i vaříč, spíleční a sklepmistr. A všichni dohromady mně obdařili ještě i starostí, co počít se 750 hl 12° černého piva známky „REKORD“, o kterém věděli, že je napadeno sarcinou a již kyselé. Nezbylo než po dohodě s ředitelem Eckensteinem požádat důchodkový úřad v Nitře o zničení tohoto piva.

Byl to těžký začátek mého sládkování.

Bylo dobře, že se vše odehrávalo v zimních měsících. A před sezónou 1922 přišli někteří depositeři prosazovat u mne dosud stávající výhodu, krýt objednávky 10° světlého piva částečně 12° světlým pivem, jak to činila i konkurence. Když jsem přání zamítl z obavy před novou aférou, nesouhlasil se mnou ředitel Moric Müller. Já ale nepovolil. Mně bylo divné, že Švýcaři ponechali pana M. Müllera ve svých službách. Měli k tomu asi důvod. Já se ale chtěl zbavit jeho vlivu na mou činnost. To se mi podařilo prosadit u Švýcarů a pan Müller z pivovaru odešel. Odešel do Vídně roku 1922 změnit státní příslušnost.

Netrvalo dlouho a byl generálním řed. v Basileji, z Nitry odvolán i řed. sladovny Eckenstein. Po něm vedl exportní sladovnu také Švýcar řed. Konrád, který byl vyměněn řed. Plusem, také z Basileje. S ním přišel i prokurista Biedert.

Oni zodpovídali za exportní sladovnu, já jim za pivovar. Roku 1923 jsem využil dovolení k prohlídce pivovarů. V Bratislavě dvou (Knöpfelmacher a Stein), v Brně Staré Brno a Moravii, v Budějovicích jen Budvar, Protivín a v Plzni Světovar (tam jsem se sešel s mým předchůdcem v Pětikostelí Alešem Pittermannem), Gambrinus a nakonec Prazdroj. Vyžadovat na generálním řediteli doprovod jen pro sebe v Prazdroji, se dalo omluvit mladickým elánem. Pan generální Plášil mi odkázal napřed na napojení se na nějakou exkurzi, ale dal se uposlušit a provedl mne důkladně pivovarský chasník, kterého objednal. Nikdy nezapomenu, jak z kohoutů Cu vedení přýšela mladinka po smrkových korytkách do prazdrojských malých dubových kádí. Ne tedy hadicemi.

Také mne velice zajímalo, proč bylo pivo v některých kádích 14 dní a více. Chasník mi tvrdil, že jemná smolná příchut Prazdroje je z prkýnek smrkových a přestárlé pivo z kádí, že půjde na kroužkování.

Za řed. Pluse v r. 1924, když nás tlačila nekalá konkurence ke zdi, posvětil si na mne generální ředitel z Basileje pan Gerwick, který mne z návštěv v Nitře dobře znal. (Já mu doma říkal Červík). Přijel nato z Basileje.

V neděli v pravé poledne mne volal do pivovaru. Na rampě stál gen. ředitel Gerwick, jeho syn Dr. Gerwick, ředitel sladovny Plus, prokurista Biedert a ještě jeden muž, který při představení řekl: Vy mne jistě znáte - já jsem Borovička. Načež já, že neznám. Načež muž - já jsem prof. Jalowetz. A bylo mi jasno. Generální ředitel Gerwitz zavolal kapacitu pana prof. Jalowtze z Vídně na technickou revizi. Ta revize trvala 2 1/2 dne.

O panu prof. Jalowtzovi bylo známo, že si jako autorita dal za svou práci dobře zaplatit, ale že si dal zaplatit i od sládka, když ho doporučil. Za 2 1/2 dne mne p. prof. náležitě otukával, důkladně o všem v provozu se dal informovat, provoz důkladně prohlédl. Nakonec ho zajímalo, vedu-li si také nějakou techn. kontrolu výroby. Vedl jsem si ji důkladně, od sypání až po trvanlivostní zkoušky té které várky. Formulář byl na velkém formátě kreslicího papíru. Pan profesor si jeden formulář odvezl do Vídně.

Na konci našeho jednání mi pan profesor požádal, abych za odměnu podporoval jeho návrh Švýcarům, měkčit varní vodu jeho metodou. Odmítl jsem odměnu i návrh.

O revisi měl pan prof. Jalowetz podat na místě písemný posudek. Samosebou jsem byl na posudek velmi zvědav, již i proto, že pan prof. byl při jednání se mnou značně zdrženlivý, ale já vůči němu stejně tak.

Byl jsem mile překvapen, když mně generální ředitel Gerwick vyzval, abych se ke koncepci posudku dostavil. Všichni ti Švýcaři korektně jednali. Pan prof. Jalowetz za přítomnosti generál. řed. Gerwicka, jeho syna Dr. Gerwicka, řed. Pluse a prok. Biederta nadiktoval posudek, kterým Švýcary ujistil, že se v důvěře nemýlili. Aniž bych o to žádal zvýšili mi plat o 500,- Kčs měsíčně. V tu dobu, r. 1924 byla již na Slovensku dravá nekalá konkurence. Ale i konkurence kvalitou. Na Slovensku v rayoně Nitry hledaly nová odbytiště hlavně moravské pivovary.

Nekalou konkurenci zavedl hlavně brněnský pivovar Moravia, ten rozhodně ne kvalitou. Ředitel Morávie pan Roth se později oběsil a Morávia následkem jeho hospodaření zanikl (100 000 hl).

Švýcaři nepřistoupili na způsob nekalého konkurenčního boje. Odběratelé nitrianského piva byli vesměs depositeři. Ani v jednom jediném případě nedodával nitrianský pivovar přímo hostinskému. V samotném městě Nitře byli 2 depositeři. Přemlouval jsem Švýcary, abychom smlouvy s nimi zrušili a obsloužili hostince přímo. Nepodařilo se mi to. U velké většiny skladníků nebylo o odborné uložení piva dostatečně postaráno. Nitrianský pivovar dodával pivo do měst Senica, Nové Město nad Váhom, Bánovce, Prievidza, Handlová, V. Bošany, Žabekrieky, V. Topolčany, Vráble, Zl. Moravce, V. Šurany, Šála n/V, Nové Zámky, Parkán, Ip. Šiahy, Jelšava, Rom. Sobota, Kremnica, Lúčenec, Filakovo.

Vlastně pivní vagonu pivovar neměl. Musel jsem si vždy na sezónu vypůjčit 2 kryté obyčejné ČSD vagony, které jsme co nejlépe isolovali žitnou (cepovou) slámou a dobře vždy zaledovali. Proto jsem se postaral vždy o bohaté naledování lednice. Musel jsem dbát o dobrý stav soudků, v létě pak o jejich máčení tak, až obruče praskaly.

Vystavovaná piva světlá byla vesměs vysoko prokvašena, rozdíl mezi prokvašením a stupněm dokvašení byl vždy minimální. Pravou rukou mně byl mikroskop.

Ihned po nástupu jsem dal do pořádku a účelně vodní hospodářství. Jelikož voda studniční měla 22° něm. tvrdost, musel jsem chtít nechtít vařit z říční vody (z řeky Nitry). Postaral jsem se o její přijatelný stav. Voda studniční byla pro spílku a sklep.

Pivovar Nitra zpracovával slad jen ze sesterské sladovny exportní - skříňové, ve vlastní pivovarské sladovně (800 m² humen) se nesladovalo. Za dobu mého působení v Nitře se zpracovával v Čsl. pivovarech i bramborový škrob a zlomková rýže, která se samosebou musela jemně semlát. Bylo to v letech 1923/24, kdy v zahraničí o čsl. slad byla velká poptávka.

Roku 1925 v létě navštívil Nitru čsl. ministr financí pan Novák (člen fy Novák a Jahn). Se zájmem si m.j. prohlédl i pivovar a exportní sladovnu. Večer uspořádal besedu v kavárně Slávie. Na této besedě neznane pronesl projev sedriální soudce, p. Dr. Mašek o švýcarském kapitálu a o okrádání čsl. státu Švýcary. Byl to projev neomalený, přednesený německy za přítomnosti ministra financí ČSR. A na besedě byli přítomni i Švýcaři, ředitel exp. sladovny Plus a prok. Bienert. Neodešli a nezareagovali. Když jsme odcházeli po besedě cestou domů nepromluvili slova, takže jsem se neodhodlal ani já slovo promluvit.

Od té doby jsem pozoroval na Švýcarech i ve styku přímo s Basilejí, že se něco děje.

V létě 1926 mi to Švýcaři potvrdili a oznámili, že odbytiště pivovaru Nitra prodají některému velkopivovaru a budou prosazovat, aby ten pivovar mne převzal do svých služeb.

Po skoro 5 letech poctivé práce to byla malá útěcha, po důvěrné a kolektivní spolupráci se všemi řediteli Švýčary, kteří se ve vedení exp. sladovny v Nitře vystřídali. Byl a zůstal to trn v mých vzpomínkách.

A tak mne i s odbytišti koupil I. akciový pivovar v Brně - Staré Brno.

Švýčari mně m.j. potvrdili: Wir können seinen Fleisse, seinen Pflichtreue und seinem Fachkenntnissen nur unser grösste Lob aussprechen. Wir empfehlen Herrn Braumeister Tille als gewissenhaften, arbeitssamen und in seinen Fach bestens erfahrenen Spezialisten jedenmann bestens.

No, Švýčari věděli, že jsem jim sloužil dobře. Já také míval radost ze spolupráce s nimi, z jejich korektnosti.

Již před doprodáním zásob piva poslalo Staré Brno do Nitry, zase bývalým našim depositérům 2 vagony piva. A byla kvalita piva starobrněnského konsumenty pozastavena. Pivo starobrněnské mělo tehda výraznou příchuť dřevinou. Velká část z oněch 2 vagonů sudového piva byla Brnu vrácena, náhradní dodávky nedopadly lepší. Mně to bylo nanejvýš trapné. Ředitele Regentika jsem znal. Také předtím mne navštívil a sdělil, že se přestěhují do nově pro mne upraveného bytu v Pekařské ulici (v bývalé sladovně) a dal mi najevo, že mne na St. Brně rád nevidí. A teď řed. Regentík poslal do Nitry zástupce. (Byl to sládek bývalého pivovaru v Kyjově. Tento pivovar pohltilo také St. Brno. Sládek pronesl podezření řed. Regentika a i svoje vlastní, že, jak řekl, v tom neúspěchu mám prsty). Uznal jsem za dobré dojetí do Brna k pohovoru s řed. Regentíkem. Bylo dobře, že jsem se tak rozhodl. Ředitel Regentík mne požádal, abych v Nitře a jiných bývalých nitranských odbytištích, do nástupu v Brně (1. 1. 1927) zastával zájmy St. Brna.

V tu dobu, již po vyprodání zásob pivovaru Nitra a již i předtím se o soudky, sudy a kádě a jen některé zařízení rozdělilo St. Brno, V. Popovice, Klášter - Hradiště a Zatec.

Tato likvidace mne zatěžovala náladou pohřební v mých 35 letech. A jelikož jsem v zastupování zájmů St. Brna na Slovensku nezaviněné nedocílil 100 % úspěch, nastupoval jsem 1. 1. 1927 v starobrněnském pivovaru s obavami. Ani jsem nevěděl jak budu zařazen.

Po dlouhém pohovoru s řed. Regentíkem, při kterém byla probírána hlavně otázka reklamací, již i nejen z Nitry ze Slovenska, řekl řed. Regentík, tak teda půjdeš zatím do sklepa jako sklepmistr (a přidal vrchní) a podotkl, že sládek Jančar (byl to můj krajan od Březnice) půjde do důchodu, atd.

Když jsem vstoupil do stáčírny sudů, zhrozil jsem se hald vráceného piva. Ve sklepe se právě vysklepovalo a nasklepovalo. V 15 odděleních a v chodbě sklepa byly jen ležácké sudy o obsahu cca 50.000 hl. Ovzduší ve sklepe bylo zavlhle, skoro mlhavé, sudy také zavlhle, poplesnivělé, stěny oddělení také tak, sklep bez ventilace a to sudům jistě neprospívalo a i snižovalo efekt chlazení. V klenbách oddělení byly otvory, teda tam ventilace bývala. Každá ta ventilace byla nad sklepy zasypána.

Přesvědčil jsem se, jak jsou vypožahnuty lež. sudy v čerstvě zasklepených, ještě nenasudovaných odděleních. Sudy byly požahnuty vesměs špatně, dna sudů skoro holá. Vyvalování čerstvě vypožahnutých sudů nemohlo nic napravit. Přesvědčil jsem se, v jakém stavu je vrstva smoly před požahováním, hlavně u sudů staršího dřeva. Stav těchto sudů musel mít za následek - příchuť piva dřevinou.

Zaměstnanci sklepa zlepšovali v sudech vrstvu smoly pomocí benzínové lampy. Měli to nařízeno. (To se stalo osudným bednáři, který před zavřením sudů si posvítit svíčkou. Pod otvorem sudu stála lampa, z ní vycházely páry benzínu, nahromadily se v sudě a jak bednář si chtěl do sudu posvítit, nastal výbuch. Bednář byl smrtelně zraněn a v oddělení začalo hořet. Hasiči mohli vniknout do oddělení jediné v maskách. Čtyři ležácké sudy byly úplně zdemolovány. Řed. Regentík hned druhý den po neštěstí odjel do Vysokých Tater a pověřil mne, abych s komisemi a redaktory jednal. Byl to pro mne trest za to, že jsem nedokázal prosadit u řed. Regentika, aby od způsobu vylepšování sudů vrstvou smoly takovým způsobem bylo upuštěno.

Přesvědčil jsem se o způsobu požahování automatickou požahovačkou, o teplotě smoly, síle a doby vstříku. A tam jsem narazil na jídáše, hlavně jejich mistra Koberitze. Nechtěli, abych jim se pletl do řemesla. A byl jsem s nimi v nepřátelství. Když jsem prosazoval na rampě výstavu nutnost znovu vysklepit a správně znovu požahnout dvě čerstvě zasklepená oddělení, zaútočil na mne mistr Bednář Koberitz pořádným koštětem. Zmýlil se ale, ublížil sám sobě. Řed. Regentík jmenoval mistrem bednáře Procházku, pořádně mu domluvil a ten si i s kolektivem dal říci.

Pro odbytiště, která pozastavovala chuť piva, jsem řídil stáčení, pokud možno ze sudů čerstvě požehnaných, případně ne ze sudů starých a i podle ochutnávání. Sklepací nad tím přeskakovaním ob sudy případně i z oddělení do oddělení kroutili hlavami. Byli zvyklí stáčet oddělení za oddělením, když byla plněna pivem stejné stupňovitosti či barvy. A tak jsem likvidoval i nahromaděná vrácená piva, samosebou pokud možno rychle. Tento způsob řízení stáčení sudů si ovšem vynutil i zásah na rampě. I tam jsem narazil na neporozumění jak vedoucích výstavu, tak i zaměstnanců. I tam musel ředitel Regentík zasáhnout. Hleděl jsem nehromadit zásoby ve stáčírně a i tam rozlišně je uložit.

Nebyla to práce klidná, trvala půl roku. U deseti oddělení byla obnovena ventilace, jak původně bývala. Ve sklepech pak bylo sucho, stěny a sudy nevhlly a i personálu to prospělo. Ležácké sudy skoro všech oddělení byly řádně požahnuty.

Reklamace ustaly. Námaha nás všech, bednářů, sklepaků, stáčečů, rampáků a i rozvozu nebyla marná. A umlkly po půl roce i různé přezdívky, které jsem si od jmenovaných vysloužil. Ředitel Regentík mne často pozval na porady, na milé posezení. Takové posezení bylo i veselé, zúčastnil-li se ho řed. Kvasného ústavu při brněnské technice. Kvasný ústav prováděl za úplatu provozní kontrolu na Starém Brně, osobně ředitelem Vladimírem Žilou.

Žila byl agilní organizátor, řemeslu pivovarskému naprosto oddaný. Kvasný ústav zásluhou Žily se prosadil i v Německu a Polsku. I tam dojížděl Žila na kontroly, mezi jinými i do Ratiboře (Ratibor), kde jsem se později usadil na 7 1/2 roku, také jeho zásluhou.

Ředitel Regentík mne zval na porady nejen na ty, které se týkaly mého pracoviště. Závěry z porad byly uskutečňovány. Také jsem občas besedoval jen s Žilou. Přes tu velkou přízeň řed. Regentika ke mně, přece jsem stále nebyl spokojen, nebyl jsem samostatným vedoucím, jak jsem byl zvyklý.

A tak, když hledala Parna pivara i fabrika slada u Jagodiny sládka, přihlásil jsem se a byl řed. Pražské úvěrní banky v Beogradě vyzván, abych se ihned řediteli Karlu Husníkovi představil. Pivovar Jagodina patřil uvedené bance (nejvíce akcií vlastnil řed. Husník). Řed. Husník mne poslal do Jagodiny, abych si pivovar prohlédl a pak mi v Beogradě předal přijímací list.

Ředitel Regentík nad mým rozhodnutím spráskl ruce a řekl mi, než jsem jel do Beogradu: „Co tě to napadlo, vždyť jsem ti řekl, že Jančar půjde do pense a já tu také věčně nebudu - rozmysli si to.“

Nikdy jsem o tom neuvažoval, bylo-li to dobré rozhodnutí či ne. Věděl jsem ale, že mám příležitost, abych splnil přání, být ihned samostatným vedoucím.

Starobrněnský pivovar mně potvrdil: byl pilný, velmi svědomitý, pracovitý a při tom se zajímal o veškeré oddělení našeho pivovaru, kde všude svůj vliv uplatňoval. Neradi ho ztrácíme.

Nastoupil jsem v Jagodině 15. 2. 1928. Nastěhoval jsem se do I. poschodí pěkné, bytelné vily. Byt, palivo, světlo, mléko a zeleninu s donáškou, ročně dva vepře, všechno zdarma, zahradu a drůbež. Při pivovaru byla dokrmna a zahradnictví, vedli to Češi, kteří patřili jako my a mnoho ostatních k početné kolonii české.

Administrativa pivovaru byla mezinárodní, ale jen slovanská: 2 Srbové, 1 Cernogorac, 2 Rusové, 1 Ukrajinec (emigranti z r. 1918), 3 Češi (prokurista Josef Bekerus, účetní Ondřej Pobuda a 1 mladší úředník). V provozu byli Češi podskládek Adolf Dudek, 3 pivovarské strojmistry s kolektivem - z 2 bednářů, 1 tesaře, 1 truhláře).

Pivovar byl pěkně zařízen i postaven. Sladovna humnová byla v pěkné budově s chabým starším zařízením, s dřevěnými půdami. Po nastoupení služby jsem během prvních 4 týdnů byl několikrát volán řed. Husníkem k němu do Beogradu. Ačkoliv byla místa v provozu obsazena, přál si při rozhovorech, abychom zaměstnali ve sladovně na noční dohled staršího pivovarského, také Čecha. Doporučil ho. No tak se i stalo.

Ale stalo se i to, že sladovna vzápětí hořela. Den před požárem odjel prokurista Bekerus do Beogradu, byl on důvěrníkem řed. Husníka.

Starší pivovarský na noční dohled odešel, aniž by čekal na výpověď a výslech.

Za několik dní po požáru přijel řed. Husník. Když mně viděl popáleného v obličeji, velmi jemně a přátelsky i s úsměvem mně vytkl, proč jsem do toho nebezpečí lezl. Přál si, abych mu během dne vypracoval přehled o tom, jak naložím se zásobami sladu více a méně požárem a hašením poškozeným.

Postup mi schválil a řekl, bude se ale tvrdit, a to bude na Vás, že se nedá na vaření piva použít ani zrno.

Zase po několika dnech bylo komisionelní řízení pojišťovny s odborníky. Přesvědčil jsem odborníky i komise, že se z poškozeného sladu nedá svařit ani zrno, další jednání převzal řed. Husník, to již v Beogradě. Zase za několik dnů přijel, byl nanejvýš přátelský, veselý, tak jako by se nic nestalo. Zachránili jsme na svařování velkou část sladu (sušením na 3 malých skříňových humnech a čištěním na fukaru, topilo se nepřímou parou), menší množství se prodalo na kávové náhražky a ta malá nejhůře poškozená část zásob sladu byla předána vlastní dokrmně skotu.

Nejdříve jsem vyzkoušel zpracování silně dýmem načichlého sladu. Byl jsem překvapen, jak po vykvašení na kádích chutnalo pivo naprosto bezvadně (byl to slad jako býval slad po hvoždění na valachu).

Dopadlo vše dobře, odběratelé byli s kvalitou piva spokojeni. Také řed. Husník byl velmi spokojen. Měl hodně cenných reparačních papírů (válečné reparace po I. světové válce platili Němci) a tak k vůli nim byla sladovna zmodernizována říšskou fou Seck-Miag.

V roce 1928 jsem nemohl nastoupit dovolenou. Rád jsem ji nastoupil v r. 1929. Stejně se mnou ji nastoupil i řed. Husník, byl v Praze. V Praze si mne vyzvedl ředitel fy B. H. Hellmann pan Sterschuss a předal mi 25.000,- Kčs s poznámkou, že je mu ctí, že mu ten úkol byl svěřen. No pěkně jsem poděkoval. Provisé od fy B.

H. Hellmann to naprosto jistě nemohla být. Tak to narařičil jedině řed. Husník. Já si ale řekl, že kdyby byl ředitel Husník na tom požáru sladovny nevydělal, nedostal bych tu odměnu.

Než došlo k závěrečnému jednání s fou Seck - Miag, pozval mne ředitel Husník do Beogradu. K večeru jsme vyšli na procházku na Kalimegdán. Pochlubil jsem se mu, že v únoru 1919 jsem se na Kalimegdánu také procházel.

Když jsem řed. Husníkovi vyprávěl, jak jsem v únoru 1919 v Beogradě ani v Pragbance nenašel nikoho, kdo by měl zájem realizovat výrobu droždí někde v Jugoslávii, ptal se mně, s kým jsem tehda v bance jednal. Jednal jsem tenkrát s prok. Jos. Bekerusem. No řed. Husník dal Bekerusovi pořádný titul, odskočil pod lampu, brýle vysadil na čelo, vytáhl z kapsy miniaturní notýseček a tužičku jak sirku a poznamenal si, jistěže droždárna.

Brzo po tomto rozhovoru na Kalimegdánu svolal řed. Husník správní radu jagodinského pivovaru. Byl jsem také pozván.

Projednávalo se leccos malicherného, až členům správní rady bylo divné, proč vlastně byli svoláni. A pak přišlo překvapení. Řed. Husník oznámil správní radě, že po dobré úvaze a pro všeobecný prospěch a na základě porad s příslušnými kruhy v Beogradě se rozhodl vybudovat při pivovaru v Jagodině, droždárnu. Neřekl nic o našem rozhovoru na Kalimegdánu, což jsem mu mezi 4 očima vytkl. Načež on - budete ředitelem pivovaru a droždárny.

A tak jsem dostal nový úkol, stavebně i strojně projednat s firmami postavení droždárny s pěknou kapacitou. Předem však se poradil s odborníky v droždárně v Kolíně. Teoreticky jsem výrobu droždí ovládal.

Řed. Husník mohl zase platit reparačními papíry říšské fě Strauch a Schmidt, s kterou jsem vše projednal. Stavba droždárny byla zadána staviteli Hrnčířovi, Čechu z Beogradu. Vše bylo dojednáno v březnu 1928, na podzim 1929 měla být droždárna v provozu a také byla. Konečné jednání s fou Strauch a Schmidt vedl zase řed. Husník. Obdivoval jsem jeho příjemný a hbitý způsob jednání. Řed. Husník byl kapitalista. Byl majitelem většiny akcií pivovaru v Jagodině a pivovaru ve Skopji, byl majitelem velké přádelny Morávia, majitelem akcií cukrovarů v Čupriji v Jugoslávii a ve Staré Zagové v Bulharsku, atd. Vlastnil přepychovou vilu v Beogradu s krásnou zahradou a vybranými druhy růží a byl ředitelem Pražské úvěrní banky (později Anglobank) v Beogradě. Ovládal mimo mateřštinu perfektně srbsky, německy, francouzsky a anglicky. Byl velké silné postavy, byl representant, i vlastnostmi, jimiž vynikal i v nejvyšších kruzích - třeba na dvorním plese v Beogradě. A jeho paní manželka (Isr. Rozená Kafková z Prahy), inteligentní a překrásná dáma, mu byla oporou.

Byl respekt před řed. Husníkem v Beogradě, Jagodině, Skopji, Čupriji, atd, ale i v Pragbance v Praze. Řed. Husník mi byl hned při nástupu nakloněn. Později za vykonanou práci se sladovnou a droždárnou i za úspěšnou práci sládkovskou jsem pociťoval jeho naprostou důvěru ke mně. Nejlépe jsem to poznal při besedách v rodině řed. Husníka a při společně trávené dovolené r. 1929 v Praze. Byl jsem několik dní ve společnosti rodiny řed. Husníka a jeho tchána a tchyně. V té společnosti jednou po obědě jsem v národních listech zahlédl, že velkopivovar hledá vrchního sládku. Tak sem se nabídl hned přímo z Prahy. Samosebou fajně. Bylo při povaze řed. Husníka naprosto vyloučeno svěřit se mu. Bylo o něm známo, že uměl býti vůči zaměstnancům krutý despota, byl-li zaskočen nebo napálen, nebo když nebylo po jeho.

Skončila dovolená v létě 1929 a hleděl jsem především, aby práce v droždárně byly včas zakončeny. Jako rok před tím, na přání řed. Husníka navštívil jsem mimo Sarajeva všechny naše odběratele skladníky, abych s nimi projednal opatření, která by byla ve prospěch jejich pivovaru a hlavně k udržení kvality piva. A tak jsem navštívil skladníky v Kragujevac, Kruševci, Niši, Pirotu, Nejstinu, Kraljevu, Leskovaci, Požarevac a Smederevu. Majitelé skladů byli vesměs pilní svědomití Srbové, někteří z nich velmi zámožní. Tak jako v r. 1928 i v roce 1929 to byla setkání pracovní, milá, ale i bratrská.

Řed. Husník si též přál, abych českou kolonii neb pivovar při jakékoliv příležitosti zastupoval. Vzpomenu na 3 takové příležitosti.

Do Kragujevace přijeli zástupci Trenčínska, aby uctili památku 42 statečných mužů slovenských trenčínského (uherského) pluku. Za I. světové války byl ten pluk posádkou v Kragujevac, vzbouřil se proti císařské rak. uherské moci a oněch 42 mužů bylo zastřeleno. Československo i Jugoslávie se postarala o důstojnou až dojemnou úpravu jejich společného rovu. Na ten rov přinesli zástupci Trenčínska prsti země z domova těch zastřelených mužů. Na recepci v Kragujevackém arsenálu byly vyznamenány ženy, byli vyznamenáni starci a mladí muži, kteří v roce 1917 poskytli úkryt některým vzbouřivším se Slovákům až do konce války. Po slavnosti v arsenále v Kragujevac se druhý den auty vyjelo na král. zámek v Oplenaci, na hrobky Karadjodjevičů.

Vzpomínám na druhou příležitost.

Prováděl jsem pivovarem několik jugosl. generálů s manželkami. Nepustil jsem s očí jednoho z nich, když se mi představil, divisního generála Krstiče. Při pohoštění jsem usedl vedle něho a přivedl řeči na rok 1918. A nemýlil

jsem se. Generál Krstič byl roku 1918 podplukovníkem. Přišel od Soluně vítězně až do Pětikostelí (Pécs, srbsky Pečuj). Já se Srby v Pětikostelí od listopadu 1918 do března 1919 za napjaté situace spolupracoval a byl v úzkém styku s podplukovníkem Krstičem, který mi vystavil a podepsal povolení - k osobní obraně nosití zbraň. Řekl jsem si, já pana generála překvapím. Odskočil jsem domů, vyzvedl povolení (srbsky objava) k nošení zbraně, jím v listopadu 1918 napsanou a podepsanou a položil na stůl před něho. No a pozdravili jsme se bratrsky, později i v Beogradě. A doklad zaujal všechny přítomné. Mám ten doklad dodnes.

Zavzpomínám na třetí příležitost.

Roku 1928 se nakupoval jugoslávský chmel opravdu za babku. Ředitel Husník mne vyzval, abych nakoupil chmel ve Vojvodině a vybral si opravdu jen nejlepší chmel. Vojvodinští chmelaři byli vesměs vojvodinští Slováci - evangelíci.

Zajel jsem do centra chmelařů do Kysače, Pivnice a Vel. Petrovace. Obdivoval jsem tam ta vzorná slovenská hospodářství, životní úroveň, kulturní střediska a i podle výsledku, společenský život. Velký Petrovac byl centrem vojvodinských Slováků.

Ve všech třech místech při pohovorech přišla řeč i na Pětikostelí (Pécs) a na povstání 6. novosadského (uherského) pluku v Pětikostelí r. 1918 s přímými účastníky, také se dvěma ženami, jejichž muži byli v Pětikostelí po povstání zastřeleni.

Nakoupený chmel jsem dal sušit a balit v sušárně chmele ve Vel. Petrovaci. Vedoucí tam byl Čech (pan Roudnický). Připadal mi málo důvěryhodný a tak sušení i balení a vážení bylo i pod mým dohledem.

Poslední den pobytu ve Vel. Petrovaci jsem byl hostem vedoucího tamní spořitelny. Tam jsem m.j. mohl nahlédnout do srbské ilustrované knihy, na obrázky z I. svět. války, na místa, na které jsem roku 1914 nerad vstoupil. Hlavně na obrázek, kde jsem dne 8. září 1914 na Drině musel vyzkoušet, jaký jsem plavec za nejtěžších okolností na Drině musel vyzkoušet, jaký jsem plavec za nejtěžších okolností i na obrázky z Mačvy, kde jsem se za vstup do Srbie dal dobrovolně potrestat císařskou kulkou.

Když jsem odjížděl po 10 dnech z Vel. Petrovace, abych navštívil člena odboje v Pětikostelí Srba Dano Vinokiče ve Starém Futoku u Nov. Sadu, připadlo mi, že nákup chmele nebylo mým hlavním úkolem.

V naprosté všestranné dohodě plynul čas a já ani nepřemýšlel o inserátu v Nár. listech. Proto mne velice překvapily gratulace od řed. Žily a řed. Regentika, řed. Černého (pivovar Morávia - Brno) a i ze Sdružení českých sládků z Prahy, ke jmenování vrchním sládkem v Gambrinu. Důležitější ovšem bylo potvrzení z Gambrinu. A to dlouho nešlo a nepřišlo. Pivovar Gambrinus mně sice poděkoval, ale sdělil, že jsme v ternu byli dva, já a sládek Fr. Hlaváček ze Znojma a že losem bylo rozhodnuto ve prospěch Hlaváčka. V zápětí mne řed. Žila a řed. pivovaru Staré Brno Regentík vyrozuměli, jak do této záležitosti zasahoval řed. Husník. Ten jistě dříve než-li já a podrobněji než já, byl informován o rozhodování Gambrinu.

V tu dobu byla připravena droždárna k provozu. Těšil jsem se na tuto práci. A byl jsem nemile překvapen. Prokurista Bekerus mi představil inž. Jovana Božoviče, kterému řed. Husník svěřuje vedení droždárny. Nezbylo než jednat s řed. Husníkem v Beogradě. Jeho rozhodnutí se mne velice dotklo. Nápad s droždárnou vyšel ode mne, staral jsem se o urychlené postavení budovy a o vše, co s droždárnou souviselo. Celý kolektiv pivovaru byl o tom přesvědčen a řed. Husník nejvíce, když mne za tu práci zlášť odměňoval a přísliboval, že budu ředitelem pivovaru i droždárny.

Až do té doby mezi námi slovo o Gambrinu nepadlo. V Beogradě teď ano. Řed. Husník mne vytkl, že jsem za jeho zády jednal jinak, než jak on se choval ke mně a že následkem mého jednání byl nucen zajistit si technické vedení droždárny.

Při jednání si řed. Husník poskakoval foxtrot a pohvizdoval do noty. To dělal vždy, když si byl jist úspěchem v jednání. Výsměšně mne chtěl vyprovokovat k steči. Ale nenachytil mne. Také ne k ponižování před mocnou kapacitou.

Po jednání jsem se pevně rozhodl jednat ihned s brněnskou technikou o Ratiboru. Uvolnil jsem se, dojel do Brna a z Brna rovnou do Ratiboru. Tam na generální správě vévody ratiborského jsem dojednal nástup k 1. 7. 1930.

Ředitel Husník neuznával za správné moje rozhodnutí pokusit se vyměnit Jagodinu za velkopivovar. Pro něho to byla urážka, podle toho také jednal. Myslel, že mít 5000 dinárů měsíčně, krásný byt v krásném parku, mléko zdarma, dva vepře ročně zdarma, slepice, husy, kachny krmit zdarma, deputátní pivo zdarma, mít kočár spřežený k dispozici, býti zvlášť za práci odměňován a obzvlášť požívat jeho důvěry, bylo více.

Když jsem se vrátil z Ratiboru, stála droždárna před spuštěním do provozu. Rozhodl jsem se, že do droždárny nevstoupím. Ředitel Husník prodal přímo z Beogradu značná množství droždí do měst Srbie, hlavně do Beogradu. A výroba selhala. Ing. Jovan Božovič, hodný mladý Crnogovac, starostmi již úplně vyčerpan (přespával několik dní v droždárně), nevěděl jsem z čího popudu, mne požádal o pomoc. Tu jsem mu poskytl

rád a hned s úspěchem. Ing. Božovič mi již před tím pronesl: Kdybych byl věděl o způsobu jednání řed. Husníka, byl bych se o místo neucházel. To promluvil Srb. Ing. Božovič za II. světové války vedl výrobu výbušných zbraní a tragicky zahynul. Byl partyzán.

Poslední jednání s řed. Husníkem se týkalo stěhovacích výloh. Dle smlouvy mně měly být uhrazeny. Jednáno bylo v bytě řed. Husníka. Nebylo to jednání lehké a nebylo bez oboustranných výčitek. Ředitel Husník odmítal výlohy hraditi. Rozkazem paní Husníkové: Šarl, ty panu Tillemu ty výlohu vyplat!! bylo jednání pro mne úspěšně skončeno.

Nemrzelo mne, že jsme se s řed. Husníkem rozešli. Velmi jsem ale litoval, že opustím Srbsko, její statečný a hrdý lid.

Loučení s kolektivem pivovaru a inž. Jovanem Božovičem i loučení na jagodinském nádraží bylo dojemné, ale demonstrativní. Celá jagodinská radnice, řed. gymnázia se Sokoli, studenty, kněz Pera Vučkovič s jagodinskými Sokoly, žáci celé 2. třídy obecné (tu dokončila moje dcera Milada) s učitelkou Kuzmanovičovou, občané a několik skladníků piva se s námi dojemně rozloučili. Přednosta stanice v Jagodině dal volno expres - orientu Istanbul - Paris o 12 minut později. Někteří bratři nastoupili do expresu a provodili nás do příští zastávky (Lapovo).

I později jsem s Jakodinci udržoval styky. Roku 1934 jsme se sešli na sokolském sletě v Praze. Dojednali jsme předem sraz v Tyršově domě. Výpravu vedl Pera Vučkovič. Shledání bylo vřelé, bratské i mimo Tyršův dům.

Když mi jagodinský Sokol oznámil do Ratiboře, že staví sokolovnu, ihned jsem poukázal patřičnou hřivnu na cihlu.

Po atentátu na krále Alexandra jsem psal smutný dopis jagod. Sokolu a české kolonii v jagodině. Uchoval jsem si dodnes odpovědi a cituji je:

Od jag. Sokola:

Dragi brat Tille.

I ako več kazno, javljam Ti, da sam u svoje vreme dobio Tvoje pismo, sa izrazom bratskog sančešća za našom tako nenadnim, preranim i preteškim gubitkom Viteškova nam kralja Aleksandra Ujedinitelja.

Drago Tvoje pismo predao sam i bratu starešini za naše društvo, tega je na prvoj komemoraciji objavio.

Budi mi zdravo za Tvojom dragom porodicom.

Na zdar ! Zdravo ! Tvoj sokolski brat Petar M. Vučkovič, sveštenik

Od české kolonie: Josef Bekerus, ředitel, Jogodina

S dojmem velikého pohnutí přijal jsem i celá zdejší československá kolonie Váš projev soustrasti k ohromnému zármutku, který těžce neseme a sdílíme s celým jihoslovanským národem nad ztrátou nezapomenutelného a nenahraditelného vladaře Rytířského krále Aleksandra I. Sjednotitele.

Váš projev soustrasti adresovaný zdejšímu Sokolu byl rovněž v kruzích sokolských velmi vřele a sympaticky přijat.

Prosíme, abyste s celou Vaší váženou rodinou přijal náš upřímný dík. Oddaný Bekerus.

Poslední dopisy jsem napsal do Jagodiny z Karviné, když nás Němci přepadli. Na dopisy jsem již odpovědi nedostal. To Srbové jinak než my, proměnili slova v činy za nás.

V Beogradě jsem s rodinou nasedl do osobního luxusního parníku Princeza Ileana, který s námi doplul do hraniční stanice Baja. Tam po celních formalitách jsme přestoupili na maďarský osobní parník Sás (Šaš), s kterým jsme pluli do Budapešti.

Skoro celý den jsme taxíkem objížděli budapeštské památky (museum, parlament, Budín a zoo) a pak večer šašem do Bratislavy. Byla to rekreační cesta. Dětem se cestování lodí velice líbilo. V Brně jsem se s rodinou rozloučil. Oni odjeli do Myslína u Mirovic a já do Ratiboru. Cestou do Ratiboru jsem zavzpomínal m.j. na národnostní boje v Praze 1908 - 1909, kterých jsem se odhodlaně zúčastnil. Kdyby v tom ohledu by byl na mne v Ratiboru požadován posudek, byl by pozbyl můj cestovní pas platnost směti překročit říšské hranice. Důležitější bylo ovšem přemýšlet, jak zaberu v zaměstnání na místě beze sporu exponovaném.

Tak tedy Ratiboř (polsky Racibórz) 1. 7. 1930 - 15. 12. 1937

Roku 1930 vládla v Říši demokracie (vláda zeutrum - kancléř Brüning). Dalo by se říci, vládly normální poměry. Normální poměry v r. 1930 nebyly tam ale v hospodářství, průmyslu. Byl to v hospodářství nejkritičtější rok v Evropě a i celosvětově. V průmyslovém Německu byly obzvlášť rozšiřovány řady nezaměstnaných. V tu dobu vrcholil i konkurenční boj také v pivovarnictví, německé pivovarské koncerny konkurovaly nekale. Za takových okolností se rozhodla vévodská správa Ratiborských usedlostí svěřit vedení pivovaru Čechovi a to prostřednictvím brněnské techniky (řed. Kvasného ústavu Vladimír Žila, tam jsem se seznámil poprvé s Dr. ing. Aloisem Lhotským a ing. Miroslavem Trkanem).

Nastoupil jsem, jak bylo dohodnuto 1. 7. 1930. Úvod byl takovýto:

Generální ředitel vévodských ratibořských usedlostí von Schwarzkopf mně za přítomnosti svých zástupců von Johna (vedl velkostatky), hraběte Ledebura (vedl lesy) a Dr. Reimana (právní zástupce) skoro vojenským způsobem četl:

Nahlásili jsme vás hlavnímu celnímu úřadu (pivovary tam byly pod dohledem tohoto úřadu) jako zodpovědného vedoucího. Ne my, ale jediné vy osobně zodpovídáte finančním úřadům a tedy doufáme, že se dle toho zařídíte. My od vás chceme, abyste kvalitou nám zajistil dobrý odbyt piva. Poněvadž jste cizinec, je třeba, abyste chováním nezavinil přerušení služebního poměru. Pak-li budete na nás stavět požadavky, obraťte se na pana von Johna. Jste povinnen mluvit jen německy. Veškeré výlohy, které vznikly přestěhováním, Vám uhradíme. (Tak jsem je dostal uhrazeny dvakrát, div, že jsem nezasalutoval).

Von John mne představil osazenstvu. Když mně byli představeni Baingo, Raczek, Stromczek, Ksiensik, Lipitsch, Lukoszek, Stoszek, atd. uvědomil jsem si, proč jsem povinen mluvit jen německy. Oni mnozí ti Hornoslezané mluvili mezi sebou slovansky, buď „ponašemu“ (říkali i moravsky) nebo polsky.

Vedoucí oddělení a podstarší byli Němci: Frank, Kaiser, Hoffmann, Felbaum, Ritzmann a Hofferek. Všichni vojáci z I. světové války.

Chťel jsem prací a denním stykem brzo získat jejich důvěru. To se mi podařilo, takže národnostní rozdíl zanedlouho přestal hrát roli.

Před nástupem jsem si představoval, jak v pivovare v Německu před vším sejmu klobouk. No v zámeckém pivovaru v Ratiboři tomu tak nebylo. Bylo tomu tak, jak jsem později slýchal v nářečí domorodců: „herzogliche - všechno liché“.

Nejdříve jsem začal ve sladovně. Pro nepostačující plochu humen (vůči kapacitě hvozdu) tam byl přerušovaný provoz. Tak jsem se ihned postaral o to, aby provoz byl plynulý. Zapojil jsem jednu halu (s betonovou podlahou, byla při sladovně) a zapojil valečku (10 x 20 m), která kdysi používána byla. Kolmé roury Kalorifery při vyústění ze spodního věnce byly propáleny (děravé). Do kampaně byly všechny roury nahrazeny novými (tamnější firmou Fridetzki). Kde, co v zámecké budově překáželo, odvezlo se do sladovny, do prostoru šrotovníku a ohříváče vody. Všechno jsem hrubě zlikvidoval, před kampaní byl všude pořádek.

Připadalo mi tehda prapodivné, že jsem můj měsíční žold (RM 485,- ntto), tak jako všichni úředníci gener. správy, dostával dekadně. Tak krise dolehla i na vévodskou pokladnu. Chasa a dělníci pobírali mzdu normálně týdně, jak bylo i před krizí.

Generální ředitel mi při raportech (on to ve válce dotáhl na majora, zrovna tak i von John) kladl na srdce, abychom v pivovare šetřili vodou. Velká část spotřeby vody byla t.č. totiž doplňována vodou z městské sítě. A poněvadž byl von Schwarzkopf dobrý hospodář, bylo pro něho urážkou, platit v té krizi značný peníz za vodu.

Naše názory na spotřebu vody v pivovare se neshodovaly. Ale bylo to pohnutkou a bylo to pro mne i důležité, abych se ihned a důkladně věnoval vodnímu hospodářství, vodnímu zdroji vlastnímu. Ten byl od pivovaru vzdálen 4 km v lese na písčitém svahu. Voda gravitační litinovým potrubím stékala do betonové nádrže pod varnou. Dle rozboru to byla výborná pivovarská voda 5° něm. tvrdosti. Ta ze sítě se ji rovnat nemohla a bylo ji spotřebováno mnohem více než té z vlastního zdroje. (Les, kde byl vlastní zdroj vody, slul historicky „Obora“, nacisty v r. 1934 honem přejmenovaný na Stadtwald. Ale statný, 2 m vysoký pan fořt si příjmení Mokřý ponechal).

Na výpravu k pramenům a vrtané studni v Oboře jsem si vzal k ruce zaměstnance pivovaru Francka Modliacha. Jemu byl svěřen úkol udržovat 7 sběrných pramenů a hlavní sběrnou nádrž v čistotě. U 3 pramenů byly nádrže ohrazeny zčervenalými zpuchřelými modřinovými trámy, 4 prameny měly nádrže betonové. Hlavní sběrná nádrž, do které stékala voda ze všech 7 pramenů, byla v mohutné dřevěné stavbě hezkého lesního stylu. Nádrž v ní byla betonová, ale trámy budovy byly porostlé houbami a na půl zpuchřelé. Z této hlavní nádrže stékala voda do gravitačního potrubí, tak jako měla stékat voda z vrtané studně. O té věděl Francek jen tolik, že z počátku vodu dala, že se pramen vyčerpal a pak, že byla k ničemu. Takovou informaci mi podal i stavitel gen. ředitelství.

Brzo, aby Francek Modlich měl zástupce, rozhodl jsem se přibrat ještě zaměstnance pivovaru Fr. Nowaka. S nimi jsem pak provedl práce, které jsem považoval za nutné:

- uzavřít v pivovare potrubí vlastního zdroje,
- naplnit gravitační potrubí,
- odvzdušnit u vrtané studně,
- uzavřít u sběrné hlavní nádrže vtok do gravitačního potrubí (byla nepatrná), sjetí do pivovaru, uzavřít přítok z městské sítě, otevřít kohout na vlastním 80 mm potrubí.

Oba Franckové byli staří zaměstnanci pivovaru. Měli velkou radost, že plné potrubí chrtilo vodu. Teprve po 14 dnech začínal proud slábnout. No a to Franckové již věděli, jak na to, aby vrtaná studně zásobovala a kryla

úplně potřebu pivovaru. A to vodou až potud bezvadnou. Franckovi Modlichovi jsem svěřil dohled na práce, které musely být provedeny: zlikvidovat 3 sběrné prameny, kde byly nádrže vystuženy zpuchřelými trámy. Ze 4 krytých sběrných pramenů s nádržemi betonovými svést vodu přímo do gravitačního vedení a vyřadit úplně hlavní sběrnou nádrž, rozebrat a snést do pivovaru celou budovu nad ní.

Tím jsme si zajišťovali i biologickou čistotu vody. Její kvalita byla kažena v pivovare. Hladina vody v betonové nádrži v pivovare pod varnou o obsahu 100 m³ dle odběru klesala a stoupala. Těsně s nádrží sousedila místnost, kde byla velká akumulátorová stanice. Místnost ta nebyla uzavřena, volně sousedila s nádrží. (Akustanice byla pro noční provoz, stanice zásobovala sladovnu, celý zámek, přilehlé byty a zámeckou restauraci se značným nočním provozem).

Při nabíjení stanice uvolňující se SO₂ zalehl na hladinu v nádrži nejvíce škodlivě, když byla nízko. Následek jsem ihned zjistil. Některé vodní potrubí bylo uvnitř rezaté, boulovitě korodované, skoro ucpané. Voda z takového vedení, stála-li v něm dlouho, měla úplně jinou chuť než ta přímo ze zdroje. Měla pachut po Fe, po rzi, hnojůvkovou. Proto musel být prostor od nádrže oddělen a odvětrán do volna.

Nejvíce korodované vodovody (potrubí) jsem dal postupně nahradit novými. Teprve potom jsem si byl jist, že mám vodu stále dobré kvality a že se to musí projevit v kvalitě piva.

Ale, i když jsem technolog. postupu věnoval velkou péči, nepodařilo se mi to, čeho jsem se chtěl dopracovat, co bylo ode mne očekáváno. Pivo (vařila se 12 světlá a 18° Kozel) nedrželo pěnu a obzvlášť ztepľalo-li, mělo těžko definovatelnou příchut, nevýraznou, ale přeci jen příchut. Musel tu působit vliv vnější. Věnoval jsem pozornost teplé vodě a vni jsem poznal podobnou pachut jako u ztopeného piva. Voda pro varnu, když se vařilo, se předeřhřivala v ohříváči refoum parou. Šetřením jsem zjistil, že v ohříváči (bylo v něm 92 mosazných trubek) proniká pára do vodního prostoru. Ihned jsem předeřhříváč vyřadil. Voda se pak jen v ohříváči pro varnu ohřívávala přímou parou. Německá firma Wiegel mi brzo dodala ohříváč nový. Bylo to důležité zjištění a i rozhodnutí. Přestalo platit: herzogliche - všechno liché.

Dostavilo se pak čeho jsem se chtěl dopracovat, dočkal jsem se uznání a plné radosti z práce. Ale uznání od osazenstva bylo nade vše. To pracovalo svědomitě a se zájmem, ale i disciplinovaně. Generální ředitelství mně za péči o vodu odměnilo 1 700,- RM a to byl pěkný obnos.

Brzy po mém nástupu jsem si objednal várečné z Plzně a zjistil, kolik smím spotřebovat žateckého chmele. Dle říšského zákona to bylo 32 % roční celkové potřeby. Požádal jsem generál. ředitele, abych tolik mohl žateckého objednat. Napřed se mu nechtělo. Tvrdil, že německé chmele jsou přeci výtečné kvality. Já zas jemu, že německé pivovary ne nadarmo žatecký chmel svářejí. Za několik dní mne požádal, abych mu určil 2 dodavatele žateckého chmele. Určil jsem mu je ihned. Jednání byl přítomen i von John.

Generální ředitele mne chtěl doběhnout, vyzkoušet mně. Rozhodl, aby vzorky firem německých a žateckých dvou byly adresovány na gener. ředitelství. Když se vzorky se sešly, byl jsem volán. Na velkém stole u von Johna leželo mnoho vzorků, adresy firem skryty rozbaleným obalem.

Přítomni byli gener. ředitel von John, von Schweinichen (zástupce v. Johna), hrabě Ledebour a právní zástupce Dr. Reimann. Jistě se předem dohodli chytrácky. Dr. Reimann mne vyzval, abych si tedy napřed vybral jeden vzorek žateckého chmele. To nebyl úkol lehký. I sebejistější odborník, sládek nebo chmelář, mohl sáhnout vedle. Trvalo dlouho než jsem se rozhodl. Ne naprosto si jist, jsem ukázal na jeden vzorek. A měl jsem, musím se přiznat velké štěstí. Dr. Reimann zvedl vzorek fy Landesmann z Prahy - Žatce.

Všichni přítomní se zdáli býti uspokojeni a i přesvědčení: Mně posloužilo štěstí. Bylo dobře, že jsem nemusel poznat pravý opak, ani jsem si ho nedovedl představit. Bylo by to pro mne trapný. Po 7 a půl roku se mne nikdo neptal, kde, kolik a jaký chmel objednávám. Při besedě jsem pánům navrhl, že od nich z velkostatků odeberu ječmen nad vlastní potřebu, sesladuji a přebytečný slad že prodám. Von Schwarzkopf si hned dal vyčíslit přínos gen. ředitelství a byla z toho dobrá nálada. Prodej přebytečného sladu jsem uskutečňoval prostřednictvím asi 80 letého čiperného Izraelce Simona Lustiga, který se postaral o dobrou reklamu českého sladu z Ratiboře. A byli jsme všichni spokojeni. Gener. ředitelství a pan Lustig ze zisku, já z provize. Tak to chodilo. Nebylo to v mém případě protizákonné, bylo to za příčinnivost a dobrou práci. Bývala to samozřejmoust a já nebyl bílá vrána. A v našem případě to bylo internacionální - němečtí junkeři - Izraelec - Čech.

Hned na počátku roku 1931 bylo gen. ředitelství přesvědčeno, že nad nekalou konkurencí vítězí spotřebitel. Ten se nedal koupit a pil, co mu zachutnalo. A právnímu zástupci g. ř. Dr. Reimannovi ubývala práce s dlužníky pivovaru. Dodávali jsme jen za hotové.

Konkurenci, koncernům se plány nepodařily. Nátlaky jejich se ale obrátily proti sládkovi Čechovi prostřednictvím osob nastrčených.

Vzpomínám si, jak se gen. ředitelství m.j. dostal do ruky výstřižek z Kvasu s jmenovitým seznamem českých sládků, v němž jsem figuroval. Tenkrát mne řekl gen. ředitel: potvrzují nám, co my víme, no alespoň to máme černé na bílém.

Také se stran z obou bylo popsáno mnoho papíru. A to si vzpomínám mimo jiné, jak jeden odborník garantoval gen. řed. vyrobit pivo prazdrojské kvality (říkal Pilsner) a při tom jak zle protestoval proti mému pobytu v Říši. Pod nabídkou a protestem vlastnoruční podpis zněl: Gorzywoda.

Ve všech podobných případech hájil zájmy gener. řed. jeho tajemník příjmením Paduch. Byl to muž všemi mastmi mazaný (mezi čtyřma očima se mnou mluvil „po našem“).

Samosebou, že vliv vévodské generální správy byl tehdy rozhodující. Z opatrnosti jsem hned nenavštěvoval odběratele. Ale oni, také počátkem léta 1931 mne začali navštěvovali sami. A tak si rád vzpomínám na Rzyt-tkého, Kyszku, Kotzura, Krola, Swobodu, Ciensszkowského, Krasska, Schudoka, Gawrona, Wachtarze, Adamczyka, a j. A později u nich mně někdy můj měsíční paušál RM 160,- na reprezentaci nestačil.

Gener. ředitelství mi jistě neprojevovalo přízeň k národnosti. Mimo měsíčně 485,- RM ntto a novorčného jsem bydlel zdarma, topil a svítil zdarma. A podle toho, jak kdy byl lov, zdarma vysokou černou, bažanty, kachny, koroptve, kapry a v létě borůvky a ostružiny a to vždy až do domu.

V r. 1934 začali vystrkovat růžky nacisté. Nemálo mne překvapilo, že gen. ředitel von Schwarzkopf musí složit zbraně. A on to přeci byl, který mne přijal do služeb. Měl nastoupit nový g. ř. Karl Otto, mladý 38 let, Bavorák.

Nechtělo se mi čekat, co a jak bude. V Karvině u Larische se mělo obsadit místo ředitele pivovaru. Dostal jsem vyzvání, abych se představil. Larisch mi slíbil, že jakmile bude záležitost akutní, že mne zavolá. (Že akutní, znamenalo, jak se poměry vytváří, mi neřekl, ale tak to pak provedl). Já ale chtěl mít jistotu, co možno nejdříve, kamkoliv. V odborném říšském časopise hledal velký pivovar v Polsku sládka. Nabídky bylo třeba řídit do Vídně. Poslal jsem ji ihned.

Ing. Šebelík z Prazdroje a řed. Hlaváček mi doporučovali dobře placené místo v Jaffě. Řed. Žila mne posílal do Glubzice (tehda Laobschütz, pivovar Weberbauer) za 1 000,- RM měsíčně. Tam byl ředitelem Izraelec Rubin. Ztratil on dříve posici než já se rozhodl odejít z Ratiboře.

Vyjednávač ve Vídni mne pozval, abych se představil. Dojel jsem do Vídně a měl jsem místo přilepeno do Lwowa. Když jsem se vrátil z Vídně, objížděl nový gen. řed. Karl Otto velkostatky a lesy. Trvalo dlouho, než přišel ke mně do pivovaru.

Tehda jsem byl již natolik finančně zajištěn, že jsem v klidu vyčkával, jak dopadne pohovor. Když mi konečně navštívil, řekl mi, že o mně již mnoho slyšel, proto, že si nechal pivovar až nakonec. Požádal mne, abych s klidem pracoval jako dosud a že se těší na spolupráci. Udělal na mne dobrý dojem.

Odřekl jsem Vídní.

Brzo po návštěvě g. ředitele mne volal na gen. ředitelství vévoda z Ratiboru (zámek a bydliště měl v Rudně - tenkrát Rauden), abych k němu přišel, že se chce podívat do pivovaru. Poznal jsem, že v tu dobu to považoval za nutné. Demonstroval se mnou napřed po kancelářích na g. ř. a pak v pivovare. Tak jako internacionál, dopředu, strašil případné horké naci hlavy.

A když jsem myslel, že ty obavy mohu hodit za hlavu, ozval se I. akc. pivovar v Chebu. Dopisem mi dal na vědomí, že můj pobyt v Říši je odvislý od toho, dostane-li povolení pobytu v ČSR jako sládek ing. Rudolf Berchbold (byl Bavorák). Tak jsem dojel, abych to sobě i Berchboldovi zajistil. Zakrátko mi I. akc. pivovar z Chebu poděkoval.

Ten rok dolehly na Karl Ottu velké starosti. Stálým deštěm byla ohrožena sklizeň úrody z velkostatků. Sklízelo se pokradmo mokré obilí se zrnem načernalým, plesnivým, vzrostlým. I sláma podléhala zkáze.

Pan Otto ke mně chodil na pohovory a i se mi zdálo, že si ke mně chodí oddechnout. Poněvadž se mi jednalo o ječmen, nemohl jsem býti k těm jeho starostem netečný. Navrhl jsem mu, že si ječmen před uskladněním předsuším na hvozď, abych velkostatkům tak ulehčil.

To gen. ředitele nadchlo a hned začla velká porada. Výsledek byl sušit ihned a to vše, čemu již na poli hrozila zkáza. Pak teprve obilí vlhké, neskladné a pak teprve ječmen. Ječmen proto naposled, že ho bylo dost a byly vyhlídky, že z toho velkého množství ječmene se přeci potřeba pivovaru zajistí.

První obilí, které se velkostatku dovezlo, bylo žito. Když chlapci ve sládovně chtěli žito z pytlů u výťahu vysypat, nešlo to. Sešoupli pytel po obsahu a žito zůstalo stát jako sloup. Tak bylo mokré, vzrostlé, spečené. Musely se tedy pytle dopravit a stáhnout po obsahu na vrchní lise. Podobně to vypadalo s pšenicí. Takové obilí jsem dal sušit při vysoké teplotě a tedy rychle. Co byly na semeno, sušilo se při 40°C v zrně. Po usušení se vzrostlé obilí čistilo na polírce, aby se zbavilo klíčků. Ovšem, pokud to šlo. Ony zavadlé klíčky u vzrostlého obilí nejdou dobře oddělit od zrna. Usušené chleboviny jsme dostali ihned do mlýna. To co bylo sušeno na semeno velkostatkům. Půdu ječnou jsme měli

volnou. Pak přišel na řadu ječmen. Dost opožděně, takže, pokud se ho nepodařilo pokradmu z pole sklídit, vliv počasí jeho vzhled ještě více zhoršil.

Rozdělil jsem ječmen na krmný a pivovarský. Ječmen na semeno si musely velkostatky ošetřit samy. Nejdříve jsme usušili krmný ječmen (původně z ušlechtilého ječmene „Hadó“) na 10 - 15% vláhy, při vysoké teplotě, tedy rychle. A sřili. I tento ječmen se po sušení pouštěl přes polírku. Tento ječmen byl jako krmný dobře zpeněžen.

Ječmen, který jsem převzal jako sladovnický, byl v hrozném stavu, vzrostlý nejméně 20%, měl všechny špatné vlastnosti. V barvě a vůni. Byl všečen stejný. A bylo třeba proceduru na záchranu urychlit, vláha se pohybovala vesměs nad 25%. Pivovarský ječmen byl dobře rozříděn a vyčištěn, přechodně na ječné půdě nízko uskladněn. Bylo-li třeba, byl předsušen na hvozďe, odklícen a znovu uskladněn na ječné půdě. Takže nám přibývalo klíčků, aniž bychom sladovali.

Při namáčení nebyly sbírány splavky. Takový byl můj rozkaz! Vždyť bylo 20% i více vzrostlých zrn. Za použití vápeného mléka byl ječmen krátce máčen 60 - 65 hodin. V hromadě měnila vzrostlá zrna barvu dle plísni, kterými byla na poli napadena - šedě, růžově, zelenavě a to silně. Okna a ventilace na humně musely být stále otevřeny k vůli zápachu!! Hromady byly vedeny níže a vyžadovaly hodně práce i pozorování. Hned při první hromadě jsem poznal na zaměstnancích, že dosavadní stálá pevná důvěra ke mně - zakolísala. Hromada byla tažena po 7 dnech. Vzhled zeleného sladu pro sladaře či sládka, musel budit velké starosti. A velké starosti jsem měl. I mně připadalo, že jsem svoje síly přecenil.

Sřením jsem vzhled sladu zlepšil. Sušil jsem česky, hvozď výborně táhl. Všechna původně vzrostlá zrna přibarvila. Slad měl 51 kg hl váhy.

Za měsíc jsem tento slad použil na várku. Vařil jsem sám. Vařič dostal dovolenou.

Při vystření vonělo dílo v kádi chlebem, silně chlebem. Zcukření rmutů ani ne za 5 minut. Sladina stékala rychle a opalisovala přímo hrozně. Výstřelky méně až nic. Světla 11° mladinka opalisovala značně. Použil jsem na várku I. žatecký chmel. Vůně mladinky byla normální. Ve spilce na 30 hl kádích krásné kroužky i deka, pivo ale opalisovalo. Várečné jsem měl plzeňské. Nasudovalo se do 50 hl sudů. Dlouho jsem ochutnával z jednoho sudu a nabýval jsem přesvědčení, že pivo bude dobré, povolovaly starosti. Po 2 měsících se pivo stáčelo a rozdělilo z 1 sudu na 4 vzorné restaurace. Dopadlo to s kvalitou výborně, obzvlášť pochvalně, bez nadsázky!!!

Byl to v mé praxi nejdůležitější krok, ale také i neúspěšnější krok. Možná, že to ovlivnila na poli vzrostlá zrna a bůh ví, jestli ne i ony plísňe ! Ale i vůle zvládnout ten úkol.

Musel jsem znovu o všem přemýšlet, když jsem vychutnával pivo dobře nasycené CO₂, přijatelné zlatavé barvy, chlebnaté chuti s hustou trvanlivou pěnou, pivo obzvlášť chutné, pitné. Došel jsem k závěru, že vlastnost na poli vzrostlých zrn překvapivě úspěšně vyrovnala závadné vlastnosti zeleného sladu 7 denních hromad a tím i celkový výsledek práce, obzvlášť náročné na humně.

Tedy podle pravidel to nebylo. A výsledek práce utvrdil již tak dobrý vztah gen. ředitele ke mně. Štědře mně odměnil. Vážil jsem si ho nejen za štědrost. Vážil jsem si dobrého představeného, muže vzorného charakteru.

A nebyl on sám z Němců, kterých jsem si vážil. Pan Viktor Lex, bývalý majitel malého pivovaru v Ratiboři, byl také můj přítel. Říkával mi, když Hitlerčící pochodovali, pěstěli a bubnovali: „My se umaštrujeme a upískáme. Kam to spějeme !!“ Předvídal správně.

Koncem roku 1934 položili nacisté ruce na hospodářský život. Pivovary byly zařazeny do svazů (Verband) a všechny svazy do sdružení (Vereinigung). Sdružení nařídilo pivovarům (a bylo tomu tak u všech oborů) vyřadit všechny zastaralé stroje a zařízení. Sdružení pivovarů musel pivovar nahlásit svoje rozhodnutí. Sdružení samo určilo výrobce či dodavatele toho kterého stroje či zařízení a nařídilo pivovarům (tak jako v jiných oborech toho kterého sdružení), aby si sami s firmami dojednaly nejkratší dodací lhůtu. Vše bylo přísně evidováno. Vyřazené stroje a zařízení šly do šrotu. Vyřazené barevné kovy musel závod uskladnit, evidovat na formulářích dodaných sdružením. Použití barevných kovů bez povolení podléhalo trestu. RM 100 000,- i trestu smrti.

Nahlásil jsem vyřazení čistící stanice na ječmen, sladkovodního odpařovače, stáčecího stroje na sudové, pivního filtru, stanice na praní a lisování, filtr. hmoty a celé požahovací stanice pro velké a malé sudy. S firmami jsem dojednal nejkratší dodací lhůty a nahlásil Sdružení. Bylo zajímavé a překvapující, jak v každém případě byla dodací lhůta dodržena - před termínem.

Bylo to jedno z mnoha opatření, kterými nacisté zvyšovali zaměstnanost v době hospodářské krize. Ale byl to začátek jejich plánu - být pány napřed doma a pak být pány i jinde. Nacisté kde koho vodili za nos. Dařily se jim plány, když každému z těch, kteří tomu měli čelit společně, byla bližší košile než kabát. A pak za to zaplatili krutou daň.

Když nám to s generálním ředitelem tak dobře klapalo, hledali jsme, jaké jubileum by měl pivovar oslavit. V městském archivu a zápisech se našlo, že 375leté. Oslava se konala v pivovarské zámecké restauraci. Pozvání

odběratelé a hosté zaplnili veliký sál, program vysílal Gliwický rozhlas (ten rozhlas, kde r. 1939 vlastně začalo přepadnutí Polska, tenkrát to bylo Gleiwitz).

Rečnický pult byl postaven v háji květin, obalen plátnem s kříží hákovými. První promluvil vévoda z Ratiboru, druhý generální ředitel a třetí já. Jak vévoda, tak i gen. ředitel při nástupu k rečnickému pultu pozdravili přítomné zdviženou pravíci. To muselo tak být. A přišel jsem na řadu já. Za téma jsem si připravil postoj pivovarníka k abstinentismu. Rozhodl jsem se, že se nepostavím k rečnickému pultu, ale přímo do háje květin a že pravici nezvednu (bylo to vždy žádáno, pro cizince to ale povinnost nebyla) a pozdravím po svém. Když jsem nastupoval dohrála hudba Fučíkův - nástup gladiátorů, takže jsem kurážně pozdravil přítomné: Meine Damem und Herren. Přítomní moji řeč odměnili tak spontánním potleskem, že jsem měl dojem, že proto, že jsem je pozdravil po svém. (Však byli mezi nimi Nowak, Krassek, Kyszka, Rzytcki, Swoboda, Szymczek, atd.)

Pro změnu jsem také někdy nakousl kyselé jablíčko. Tak jsem měl i příležitost představit se říšskému soudu. Za mé nepřítomnosti byl financí tažen vzorek 16° tmavého piva, prodávaného (v malém množství) pod značkou Porter. Nesmělo se vystavovat pod 16° S původní mladiny. A co čert nechtěl, rozbor vykázal 15,75° S pův. stupňovitosti. Financí se hned pochlubil, že se ten přestupek vyřídí soudně. Neváhal jsem, měl jsem podle předpisů na do právo, táhnout s financí kontrolní vzorek a vyžádat si urychlený rozbor. Ten přišel včas a vykázal 16,10° S. V zápětí jsem dostal od soudu obsílku, abych se zodpověděl za 2 přestupky proti paragrafům. Tak ten jeden bylo jistě 16° pivo. Co byl přestupek čís. 2 jsem nevěděl. Přesně na minut mne dozorce vyvolal. K obhajobě přestupku čís. 1 postačil kontrolní úřední rozbor 16° piva. Vzrušeně jsem čekal na obvinění číslo 2. Znělo ústy soudu: Dával jste na várky jen zahraniční (žatecký) chmel ač je dovoleno jen 32 %. Mohl jsem ihned namítnout, že obvinění je bezdůvodné, ale ne bez záměru poškodit mne. To jsem si vůči soudci nechtěl dovolit. Přiznal jsem, ano dával jsem na některé várky jen žatecký chmel, ale z celkové roční spotřeby podíl žateckého chmele 32 % nepřesáhl. Byla to skutečnost. Soud, aniž se o tom přesvědčil, stáhl žalobu s tím, že by žalobce musel vztahovat obvinění na celoroční spotřebu. A to financům nevyšlo. Měli ale kumpány, tu a tam ofukávali všelijak.

I když za mnou stála generální správa, nemohl jsem ji v každém případě zapojit, abych ji nezkompromitoval. Chodíval ke mně do pivovaru policejní inspektor, sociální demokrat (často i s manželkou Izraelkou). Pocházel se Šleswig - Holštýnska. Byl zarytý nepřítel nacistů. Strážmistr Schnabel, také soc. demokrat, též často zašel, někdy se vzkazem od inspektora. Jednou alarmující. Avisoval domovní prohlídku u mne. Za to si pan Schnabel odnesl na památku různé maličkosti a browning s příslušenstvím. Dobře jsem uklidil sokolský kraj. Ale inspektorovi se podařilo prohlídku odvrátit.

Denně před 6,00 hod. jsem chodíval za osazenstvím rozvozu. Vždy jednou a tou samou cestou, na ohraženém území pivovaru, kam cizí člověk nevkráčel, a ani by tam nešel. Ze štítu budovy umývárny sudů mne praštila do očí velká bílá písmena heslo: Heil Moskau.

Bylo to v době, kdy nacisté byli již naprostými pány, kdy veškerá oposice byla 100 % odmlčena. Hoši rozvozu pochopili, že to nacisté nalíčili a heslo smyli. Dozvuky nebyly.

V každém závodě byla povinně závodní rada. V každém závodě visela tabule s nadpisem: zde mluví strana. Mluvit osazenstvo mohlo, také závodní rada, ale všichni museli být zticha, když si dupla strana. A když se nacismus rozmáchl, běda tomu, kdo by zaoponoval. To padl i nejvyšší velitel říšské armády, generalisimus Schleicher. Ten chtěl nacisty zkrotit, proto byl zavražděn. A byl zavražděn i velitel SA a jiní a jiní.

Vůdcovský systém byl zaveden i na nejmenších provozech, vedoucí tam byli dosazováni stranou, které zodpovídali.

Ratibořské usedlosti, velkostatky, lesy a průmysl vedl jedině vévoda z Ratiboru. Ten se asi se stranou lehko dohodl. Vše jeho, vše u něho bylo pod vedením jeho, tedy i pod jeho ochranou. Takže on měl i vliv na to, že jsem mohl v Ratiboři s úspěchem plnit úkol, jímž mne pověřila brněnská technika.

Byl jsem velice zvědav, jak se nacisté vybaví poprvé k 1. máji. Všichni, kteří jim aspoň skrytě odolávali byli zaskočení, řekl bych, potupeni. Nacisté vyhlásili: Všichni do průvodu, oslavit náš národní svátek. Kdo nenastoupí, je zrádcem národa. A tak nastoupili všichni, i když ještě ne jednoho smýšlení. Roky následující již všichni, poslušně, pod prapory teroru. Ale bez těch, kteří byli před tím zavražděni nebo uvězněni.

Koncem r. 1935 a počátkem roku 1936, i když jsem byl v práci úplně spokojen, tížily mne velice starosti, co bude dál. Nebyl jsem slepý, nebyl jsem hluchý ani nevšímavý. Nemohl jsem myslet již jen na sebe, na rodinu, ale na nás. Ministr propagandy Göbels začal proměňovat lež v pravdu. Pustil štvavou propagandu proti nám. V mojích častých cestách do Ostravy - Zárubku za mým krajanem báb. ing. Augustinem Tomáškem, zálož. kapitánem čsl. armády, jsem hledával ulehčení. A když se mi jednou na počátku r. 1936 podařilo v Ratiboři, v kavárně pana Rzytského vidět chlapy SA nad jejich mapou nové Evropy s rozparcelovaným SSSR, uvědomil jsem si, že bez války to nebude.

A nacisté se na ni důkladně připravili. Nacisté již předem kalkulovali výši vlastních ztrát. Proto pranýřovali manželství bezdětná, s 1 nebo 2 dětmi a matky svobodné prohlásili za národní hrdinky.

Všichni z těch druhých jen přihlíželi, až se dočkali přepadení jednoho po druhém. Byli toho všichni sami vini.

Každoročně jsem s rodinou trávil 4 týdenní dovolenou ve vlasti, r. 1934 na sokolském sletě. Mluvil-li jsem doma v letech 1935 - 36 o poměrech v Německu, o hroživém nebezpečí, nijak mne nemohla uchlácholit sebejistota těch, kterým jsem vykládal o nebezpečí války. Náзор všech byl, že spojenci válku odvrátí.

Po dovolené r. 1936 jsem se rozhodl, že zmodernizuji lahvo vnu. Spojil jsem se s firmou Seitz - Kreuznbach. Ta mi doporučila, abych si prohlédl lahvo vnu v pivovare rodiny Haselbachů v Namyslówě (nyní v Polsku) - tenkrát v Namslau v DR, kterou tam dodala. Prohlédl jsem si celý pivovar v doprovodu pana Haselbacha a zvlášť se zájmem sterilizaci nádob, lahví, sudů i syfonů. Byla prováděna SO₂. Umyté lahve prošly dvěma plnicími aparáty. V prvním byly jen vysřeny a hned vedle na druhém stroji plněny. Podobně tomu bylo i u sudového piva. Všechno lahvové mělo krční etiketu s textem: garantovaná trvalivost. Doma jsem vyzkoušel, že v lahvích, které jsem si převezl drželo 12° světla nad 14 dní. Ale v chuti, pak-li se vypilo větší množství, se to sření poznalo. To jsem zjistil hned přímo u Haselbachů i s nepříjemnými pocity v žaludku.

Netrvalo dlouho a v Ratiboři mne navštívil dr. Haselbach, bratr toho, který mne prováděl u nich. Prohlédl si pivovar a při posezení mi prozradil proč mne navštívil. Vyslovil přání Haselbachů, abych za 1 000,- RM měsíčně u nich nastoupil. To bylo v době, kdy jsem uvažoval o odchodu z říše. A tak mise pana dr. Haselbacha nemohla mít úspěch.

Od r. 1932 do r. 1934 jsem, jak jsem již uvedl, prodával panu Simonu Lustigovi nadbytečný slad. Rozhodl jsem se, že neprodám slad kampaně 34/35. Jak jsem vpředu uvedl, byl z ječmene přes 20 % vzrostlého, sřen, nedostatečně odklíčen (to byla zrna vzrostlá na poli), na pohled slad zralý na reklamaci. Ale slad, z něhož jsem získal vysoce kvalitní pivo. Rozhodl jsem se, že kampaň 35/36 zahájím brzo, abych mohl delší dobu slady ve sypání míchat.

Pan Lustig, již 80letý, ale čiperný Izraelec, s vrozeným obchodním talentem na mne naléhal, abych mu slad prodával jako roky před tím. Marně jsem mu v dobrém vysvětloval, proč mu nemohu vyhovět. Byl toho mínění, že mu slad prodat nesmím.

Již rok před tím hitlerčáci vybubnovali a vypíštěli Izraelce z jejich obchodů a zbavili je vlastnictví a všeho, co v obchodech bylo. Syn p. Lustiga MUDr. sídlem v Berlíně zaujímal v říšském zdravotnictví vysoké postavení. Nacisté z něj udělali běžence. To samé čekalo na moje známé MUDra Mamloka, MVDra Breibarth a i zvěrolékaře, který ošetřoval naše pivovarské koně (ten mi říkával: Vy to máte lepší, za vámi stojí stát, ale za námi nikdo).

Dr. Breibarth před útekem do Jižní Ameriky se se mnou radil, jakou profesi by mohl rychle ovládnout. Učil se bednařinu kratičkou dobu, ale mistr Todgorset mu vyšel vstříc a vystavil mu výuční list.

Dodavatelé pivovarských potřeb nebo jejich zástupci, odběratelé Izraelci, byli jako moji důvěrníci a já zase jako jejich. Když se se mnou loučil pan Schonzert z Erfurtu, předal mi dárky na památku. Přijeli a přišli i jiní, také tak. Pokud jsem mohl, splnil jsem různá jejich přání. (Nakonec ti, kteří doufali a zůstali, ztratili všechno i životy).

Bylo mnoho Němců, kteří s tím terorem nesouhlasili a projevovali i obavy z následků. Osazenstvo pivovaru, jeho naprostá většina také nesouhlasila. M. j. muži Zemla, Nowak, Modlich, Maxhowski, Butok, Lukoschek, Bratek, Slany, Lazat (ten jezdil každoročně do Czeszochowe a vždy mi odtamtud přivezl suvenýr), Kostelník, Jurytko, Onderka, Gatzka, Kotzno, Lamla, Wachtarz, Lassak, Adamczyk, Cieslik, Stochek, Bialas, Stromczek, Liptsch (ten se mi svěřil, že je lužický Srb) a z chasy i lahvárenský mistr Hofferek, kterého jsem původně měl za Němce, se mi svěřil, že čte po dědovi bibli Kralickou. Ti muži nebyli reine nordische Rasse a nebyli nacisté.

Hřejivý poměr jejich ke mně a můj k nim neprýštil jen z úspěchů v práci. Patřili jsme k sobě a rozuměli jsme si. Velice jsem dbal na to, aby ten poměr nebyl pokažen. Podobný poměr jsem vycíťoval i ve styku s odběrateli. A i doma jsme měli pomocníci Bertu Hlaváčkovou z obce Czechowitz, z hornoslezské české evangelické kolonie. A tak nebýt nacismu, nebyl Čech v Horním Slezsku, třebaže v Říši, naprosto v cizině.

Roku 1935 techn. kontrolu brněnská technika již neprováděla. Převzal ji Mnichov, gen. řed. Otto Baborák, zavolal svoje lidi, 2x do roka na 2 dny. Byli to korektní odborníci, respekt byl oboplný.

Ten samý rok mne v Ratiboři potěšila návštěva velice milá. Na cestě do Kodaně se u mne zastavil skoro na celý den, ředitel Starobrna, pan Josef Regentík. Za doby působení v Ratiboři 1930 - 1937 jsem byl vždy rád jeho společníkem na sládkovských sjezdech v Pardubicích (Veselka) v Praze (Repre) a na reprezentačním mezinárodním sjezdě sládků v Plzni, s ním a se Žilou. Tenkrát, při rozhovoru s prof. dr. panem Šatavou k nám přistoupil známý odborník Mnichovan a pronesl: „Vy Češi jste se vytáhli! Ale kdybyste neměli v sobě germánskou krev, tak už byste dávno nebyli!“ Na to mu pan prof. Šatava ihned odpověděl: „Nebýt slovanských Prusů, nestál byste tu dnes.“ A bylo jich na tom sjezdě z Říše okolo 100.

Vzpomínám, jak na tom sjezdě, pan prof. Chrzaszcz z Poznaně se polsky ptal pléna, má-li svůj příspěvek přednésti francouzsky, německy, či polsky. Nás pár set rozhodlo - polsky.

Byl to zdařilý sjezd. O důstojný průběh se postaraly plzeňské pivovary.

Kde kdo z nás, i hosté ze zahraničí jsme odjížděli s nejlepšími dojmy. I já s dojmem povzbudivým.

V přízni vévody z Ratiboru, v přízni gen. řed. Otto, osazenstva i odběratelů, jsem mohl spokojeně pracovat, nebýt starostí s nacismem. Vévoda mně projevil přízeň tak otevřeně, že jsem byl mezi pozvanými na jeho rodinné slavnosti na zámku v jeho sídle v Rudně. A tam mne čekalo malé překvapení. Hosté měli vykázaná místa. Soused u tabule se mi představil - Dušek. Někdo to tak záměrně zařídil a počítal s tím, že se spolu domluvíme. Nemýlil se, domluvili jsme se. Pan Dušek byl Čech, vrchní správce vévodových velkostatků v Rakousku. Tak jsme s p. Duškem shodně konstatovali, že vévoda není nacist, nýbrž internacionál. V zámeckém parku, sami dva, jsme se s panem Duškem navzájem tak upřímně potěšili, že nám pak velmi za těžko připadalo, rozloučit se. Oba ve starostech z války.

Jako roky před tím, odebíral jsem žatecký chmel od pana Landesmanna z Prahy - Žatce. Koncem r. 1936 uskutečnil pan Landmann návštěvu u mne. Ale zle naříkal, jak ho nacisté na celnici prošacovali a svlékli. Takovou cestu z Bohumína do Ratiboře již by prožít nechtěl. Zato ale vyprávěl, jak jeho obchodní cesty z Prahy do Japonska byly bez potíží a zajímavé.

Od roku 1930 až do roku 1936 probíhaly platby za žatecký chmel prostřednictvím říšské banky normálně včas. Účet za odebraný chmel z úrody 1936 najednou zamrzl. Pan Landesmann urgoval a psal mně osobně. Rozhodl jsem se, že záležitost vyřídím přímo, osobně na devisové ústředně v Berlíně. tam se mnou slušně jednali a slíbili, že zaplatí. Ale nezaplatili. to říšská banka již měla či musela dodržovati předpisy nařízené režimem. Vyřídila všechny podobné případy okupantsky.

Když jsem se vrátil přes Drážďany a Prahu do Ratiboře, potkal jsem cestou městem dva čsl. vojáky. Desertéry Henleinovce. Byl to ošklivý dojem. Rozhodl jsem, musím pryč, nemohu dále otálet.

Mezitím, co jsem tu a tam sondoval doma, obdržel jsem zprávu z Karviné, že za mnou přijede insp. dolů lárišovských vyjednávat o mém nástupu do Karvinského pivovaru. Bylo to v srpnu 1937. Vyjednával se mnou p. Boh. Kučera, který t.č. vedl správu pivovaru a lázni Darkov. Po něm do roka, jsem se měl ujeti obou těch správ.

Hrabě Larisch mne pozval k jednání o nástupu na místo již v roce 1935. Po jednání mi hr. Larisch řekl: Počítám s Vámi, až to bude akutní, zavolám Vás. Pro Larische to bylo akutní dle mezinárodní situace. Larisch byl dr. práv, byl bystrý magnát, měl styky s Anglií, osobně Churchilem. Jeho manželka byla rodem Irka. Hrabě dr. Larisch předvídal běh, ale hlavně konec událostí. Že mně v tu dobu zavola, nebylo pro něho bez zvláštních důvodů. Přál si ústy pana Kučery, abych nastoupil 1. 1. 1938. To přání jsem rád splnil.

Po dovolené dne 30. 9. 1937, jsem gen. řed. Karlu Ottovi předával písemnou výpověď. Odmítl, výpověď nepřijal. Nabídl mně zvýšení platu a 15roční smlouvu. Vysvětlil jsem mu, že je pro mne naprosto nemožné, abych v Říši zůstal. Ten samý den jsem výpověď odeslal na gen. ředitelství doporučeně.

Když g. ř. Otto poznal, že je moje rozhodnutí pevné, požádal mne, abych za sebe sám vyhledal nástupce. Slíbil jsem splnit to přání. I za tohoto stavu mne v pivovare Otto pravidelně navštěvoval, besedy bývaly přátelské.

Osazenstvo pivovaru, muži Hornoslezáci, litovali, že odejdu. Od r. 1930, každý rok jsem s rodinou na den památky zesnulých, pokládal na ratibořském hřbitově kytice na vzorně upravené jednotlivé hroby ruských vojáků z I. světové války. Roku 1937 naposledy.

Musel jsem vyřídít všechny důkladné formality, související s přesídlením, s devisovou ústřednou, s úřadem pro přesídlení, pensijním ústavem v Berlíně, celním úřadem a Národní bankou ČSR.

Z mnoha uchazečů na vedoucího pivovaru jsem vybral Hornoslezáka, rodem z Glubczna (tehda Leolschütz), pana Klinka. Nastoupil z Mnichova. Dne 15. 12. 1937 svolal gen. řed. Otto všechny úředníky gener. ředitelství a osazenstvo pivovaru do varny pivovaru. Poděkoval mi za práci a rozloučili jsme se. Loučení s osazenstvem trvalo déle. Někteří Hornoslezáci byli při loučení dojatí, vůči těmto i já tak. Když jsem s rodinou 15. 12. 1937 přišel na ratibořské nádraží, očekávali nás tam s kyticemi úředníci pivovaru.

I když jsme byli šťastni, že se vracíme do vlasti, nevracel jsem se já bez velkých obav po tom, co jsem za nacismu v Německu četl, viděl, slyšel, sledoval a zažil. Starosti, které potom na mne dolehly, byly velkou zatěžkávací zkouškou.

Karviná 1. 1. 1938 - 30. 6. 1948

I. 1. 1. 1938 - 10. 10. 1938 - ČSR

II. 10. 10. 1938 - 1. 9. 1939 - Polsko

III. 1. 9. 1938 - 2. 5. 1945 - Německo

IV. 2. 5. 1945 - 30. 6. 1948 - ČSR

I. 1. 1. 1938 - 10. 10. 1938 - ČSR

Nastěhovali jsme se do vily v rozlehlém pěkném pivovarském parku. Naši celníci důkladně kontrolovali obsahy beden a košů. Dívali se na nás nedůvěřivě. Nebylo divu. Přistěhovat se z Německa v době hitlerovské agrese proti nám a ještě k tomu k Larischovi, muselo tehda budít nedůvěru. Dne 2. 1. 1938 jsem se ihned zapojil do práce. Objel jsem při vyřizování různých záležitostí všechny sklady na Slovensku, v Čadci, v Žilině, Sučaněch, Ružomberoku a Popradu. Skladníky u nás v Jablunkově, Teřlicku, Vendryni, Č. Těšíně, Bohumíně, Dětmarovicích, Orlově a Ostravě. Také největší odbytiště v železárnách v Trinci a Vítkovicích.

Pokud bylo třeba, dokoupil jsem ječmen k zakončení sladovací kampaně a s ohledem na politické události nakoupil jsem chmel ke krytí 2 roční spotřeby. V tu dobu se všeobecně rozmáhal odbyt lahvového piva. V pivovare v Karvině bylo zanedbané, zastaralé zařízení na lahvové pivo, ale při něm zachovalý malý paster. Lahvové pivo se nevystavovalo. Po údržbě jsem zařízení pustil do provozu, hlavně abych si zjistil vliv pastarce na světlé karvinské pivo a to proto, že jsem měl za úkol čís. 1 vybudovat novou lahvovnu, včetně novostavby.

Než jsem se pustil do této práce, zajel jsem do Prazdorje a do Gambrinu. Urychlil jsem výstavbu budovy a objednal myčku a plnič i s dopravníky u fy Seitz - Kreuznach, zátkovačku na aluminiové uzávěry u fy Alka - Linköping, Švédsko, etiketovačku u dánské fy Maskinfabrik Kodaň a paster u německé fy Anckers - Hamburk, vše na kapacitu 3.600 lahví (hod.)

Byl jsem pořád plně zaměstnán a pořád při tom zatížen starostmi, co bude dál.

President Beneš vyhlásil první mobilizaci. Viděli jsme, jak nastupují hoši nadšeně k obraně státu. Ing. Rudolf Krolupper, jemuž přímo podléhal provoz, musel nastoupit, také mnoho mužů z osazenstva. Musel jsem do provozu a řešit potíže, jež tím vznikly. Zahořkle se demobilisovací muži vraceli na svá místa.

Pak znovu mobilisace armády a při ní naděje nás všech, že snad přeci najdeme někde věrné přátele. Tu dobu jsem již několik nocí probděl se zbraní v ruce. A pak přišla zrada. Zradila nás Francie, zradila nás Anglie, zradili nás všichni. Veliké starosti nám způsobila i politika tehdejšího Polska. Ta přispěla nejen k utrpení našemu, ale pak i k utrpení polského národa.

II. 10. 10. 1938 - 1. 9. 1939 - Polsko

Dne 10. 10. 1938 obsadili Karvinou a skoro již celé Těšínsko bratři Poláci. Vyšel jsem ten den z Karviné směrem ke Stonavě a viděl jsem armádu naší, krok za krokem ustupovat a na dohled viděl postupovat Poláky. Když jsem se vrátil domů byl jsem nanejvýš rozechvěn. Můj syn Ivan, 14letý, sotvaže ve vlasti pookřál, byl duševně podřát, nemohl zastavit vzrušení a pláč. Musel jsem se opanovat a těšit ho, že se zas vše v dobro obrátí. Bylo to soužení, bylo to pokračování tragedie nás všech.

Bratři Poláci se tedy zúčastnili parcelace našeho státu. Vnadišlo poličili Němci. Sbratření nás s Poláky se jim nehodilo. Poláci pak za to trpěli jako za Kaisera a cara, ba ještě mnohem hůře !!

V pivovare začali Pláci vypovídat Čechy. Jinde, kdekoliv, též. Musel se vystěhovat p. Kučera, po kterém jsem měl převzít správu pivovaru a lázní Darkov. Byl vypovězen z Těšínska sládek ing. Krolupper a ze sladovny všichni sezonní dělníci Moraváci, a j. a j. Nastoupil v pivovare ředitel Bielewitz, vedoucí odbytu Zakczewicz, v provozu se měl zapracovat inž. Okovnicki a v laboratoři chemik Czarnota. Všichni z Polska.

Pánem nad námi zůstal Larisch. Ten ovlivnil jmenované, hlavně řed. Bielewietze, že se se mnou muselo počítat. Zůstal jsem v provozu uznávaným vedoucím.

Všechny larišovské šachty spadly pod gener. ředitele Olszaka, přišel z Polska.

Když polské úřady vypovídaly naše lidi, navrhl jsem poslat k němu deputaci, aby se tomu zabránilo, abychom se nezneprátelili, ale snášeli. Naši napřed nesouhlasili, neslibovali si úspěch v jednání. Deputace, ale přece byla vyslána, jednání s ní bylo odmítnuto Olszakem. Za můj návrh jsem byl našimi kritizován a raněn. Když jsem i v provozu debatoval se zaměstnanci polské národnosti a tvrdil, že co potkalo nás, potká i Poláky, bylo to pohnutkou pro jednoho zaměstnance, aby mne udal. A tak jsem byl pohnán před polský soud do Fryštátu. Před soud jsem nastoupil bez obhájce. Co jsem měl na srdci, měl jsem na jazyku. Porota 2x přerušila jednání, aby se poradila. Byl jsem osvobozen.

Zaměstnanec pivovaru Rudolf Filipczyk, který mne udal, tehda Polák, se za německé okupace přihlásil k Němcům a nastoupil i jako Hitlerův voják. A bylo takových více. A nezakolísali lidé tam jen národnostně. Změnili i politické zabarvení. Tak zaměstnanec Leo Sztula, za ČSR komunista internacionál, škrtno to inter a chlubil se polským vyznamenáním za statečnost v boji s vojáky maršála Buďonného. To mohl, ale ne jako komunista. A ten samý zaměstnanec postaral se štváním šovinistickým „o to“, abych nemohl v klidu pracovat. Ovlivnil značnou část polského osazenstva. Bude o něm ještě řeč z doby okupace německé a z doby po osvobození.

Polskou okupací ztratil Karvinský pivovar svoje velká odbytiště v Ostravě a v železárnách Vítkovice. Odbyt tím klesl rázem na polovinu. Zbýlá polovina neodpovídala ani 1/4 kapacity a tím byla ohrožena rentabilita. Ztracena byla i všechna slovenská odbytiště.

Polský ředitel Bielewitz a vedoucí odbytu Zakczewicz brzy však zajistili původní odbyt, ba zvýšili ho. Jméno Karvinského piva bylo samo nejlepší reklamou. Začali pravidelně odebírat ti, s kterými byl obchod řádně dojednán. Tak do Wadowic, Bielska, Katowic, Rybníku, Chorzowa, Czenstachowe, Krakowa, Warszawy a Gdynie. Ale, kde se vzali, tu se vzali, i pejzatí židé, přijeli na různých vozidlech s prázdnými pytli (!!!) pro lahvové pivo. Nedali se odbýti a tak jsme museli lahvové pivo pro ně opatřit slaměnými obaly. To bylo do Rzeszowa a Tarnowa, tedy hodně daleko pro ně.

Ale na reklamě se nešetřilo. Když napadlo pány převzít k reklamě i pojmenování „Prazdroj karwinski“ a na reklamní papíry i nádoby i to písmo plzeňské věrně napodobili, hned jsem se v Plzni písemně ozval, že s tím nemám nic společného a že jsem tomu nemohl zabránit.

Nakupoval jsem sám ječmen, chmel (Volyňský) a smolu. Většinou jsem měl co dělat se židy a přiznám se, že jsem míval strach, aby mne nenapálili. U ječmene větším dílem to bez reklamace nebylo a rozepře nebyly lehké a byly zdlouhavé. Když žid komisionář nabízel volyňský chmel, kdepak by se podle něho, mu mohl kvalitou rovnat český chmel. Dle něho nebylo nad volyňský chmel. A tak si cenu hodně nadsadil, aby z ní mohl hodně slevit „z úcty ke kupujícímu a aby ho ještě přece napálil.“

Za ČSR jsem pro novou lahvovnu objednal stroje z Německa, Švédska a Dánska. Za polské okupace jsem je na celním úřadě polském v Bohumíně převzal. Za polské okupace byly stroje postaveny v nové budově. Montovali je 2 montéři. Nacista Bergmann a Švéd Bohman. Pozorovával jsem, jak na sebe tito dva nevraživě hleděli. Pan Bohmann byl soc. demokrat a zle zkritizoval nacismus. Jednou nacista Bergmann nepřišel do práce a 3 dny vynechal. Když po 3 dnech přišel, měl hodně promodralý obličej po práci pana Bohmanna. Když p. Bohmann skončil montáž, dostal na památku pěkné hodinky. Ale jen on!

Za polské okupace jsme připravili novou lahevnu s kapacitou 3 600 lahví/hod. do provozu, ale za polské okupace již nemohla být spuštěna do běhu. Za polské okupace se vařilo výlučně jen 12° sv. ze zásob 10° sv. vařených před okupací, nám ke konci této okupace zůstala malá část. Po roce bylo toto pivo bezvadné, stažky naprosto čiré, kvasnice obzvlášť pevně usazené. Byl to důkaz čistoty várečných z vypěstované kultury v provozní laboratoři a ve vlastní propagační stanici. Byl to i důkaz čisté práce v provozu. Dvoutměsíční 12° světlé bylo v Polsku oblíbeno.

V srpnu 1939 všichni zaměstnanci Poláci, kteří přišli z Polska, kteří nás okupovali, ovlivnění událostmi, změnili postoj vůči nám, kteří jsme ještě zůstali. A nejen civilisté, ale i polští důstojníci. Ten, který byl u mne nakvartýrován, ihned když 10. 10. 1939 přišel, okupaci odsuzoval.

A pak přišel polský rozkaz z Těšínska evakuovat. A nastal chaos. Dne 1. 9. 1939 letěly bombardéry přes Karvinou na Krakov. Kolony uprchlíků z Těšínska byly bombardovány. Němci přepadli Polsko dané v šanc úmluvou v Moskvě. Němci se tak usadili blíže hranic SSSR.

(Před polskou okupací mne navštívil karvinský rodák Baťův vedoucí v bulaway (Rhodesie) s návrhem, abychom tam dodávali lahvové pivo. Mělo se tak stát po uvedení nové lahvovnu do provozu. Mohli jsme bez obav kontrakt Baťovcům podepsat. Pasterizace 12° tm. a 12° sv. piv se ani po roce na jejich dobrých vlastnostech nic nezměnilo. Okupace nám jistý úspěch zmařila).

Karviná 1. 9. 1939 - 2. 5. 1945

Karviná ani v Protektorátě ani v Guvernamá. Karviná ihned od 1. 9. 1939 s celým Těšínskem připojena k říši nacistické.

Ve vysvědčení z Ratiboře stálo m.j. : „er scheidet auf eigenem Wunsch aus, um in seine Heimat. zurück zu Kehren“. Ano, ano, aby tam prožil nejtěžší úsek svého života.

Pokusím se krátce si zopakovat dobu od 1. 9. 1939 do 2. 5. 1945 v Karvině. Já tedy znovu v říši, nacistické v té době. Majitel pivovaru hrabě Larisch byl Němec internacionál. Tak jako tenkrát Willi Brandt, anebo podobný jako oni Němci, kteří provedli atentát na Hitlera. Tedy hrabě Larisch nebyl nacista. Zastupoval ho všady a ve všem syn Jan, on byl ale kormidelníkem. Manželka majitele pivovaru byla rodem Irka a byla nepřítelkyně nacismu.

Larischovi záleželo vždy na tom, aby byl o všem dobře informován, a aby uzavíral včas závěry, jaké sám nahlížel za správné. - pro sebe. (Mně v roce 1935, při jednání o nástupu řekl: „Počítám s vámi, až to bude akutní, zavolám vás!“ A zavolal mne r. 1937).

O to, abych za okupace v Karvině zůstal, se staral Larisch. Byl jsem o tom přesvědčen, že mu na tom záleželo. Mohl jsem to dvakrát konstatovat. Poprvé, když nacisté vyhrávali na všech frontách a byli plni naděje na totální

vítězství. to když před vánočními svátky r. 1942 zakončil se mnou rozhovor slovy - „ještě žádné stromy nenarostly do nebe“.

Po druhé, když nacisté dostali výprask a utíkali ze SSSR. To zas před vánočními svátky r. 1944 končil se mnou rozhovor slovy - „já s tím počítám, že mi doly sestátnější, ale snad mi ten pivovar nechají. Zařídil jsem, aby se pod pivovarem nerubalo, aby pivovar stál na sloupu“.

Larisch to se mnou lehké neměl. Říší Němci, váleční invalidé, kvalifikovaní odborníci, byli několikrát shora navrhovanými kandidáty na moje místo. Larischovi se dařilo prosadit svoje. Měl to mnohem těžší než v Ratiboři tamnější magnát. A chránil mne i jinak.

Když nacisté napadli SSSR, byla moje dcera po maturitě doma. Nacisté ji obvinili vymyšlenými provokacemi atd. Stačilo, že byla Češka. Proslychalo se, že ji koncentrační tábor nemine.

Požádal jsem hr. Larische, aby mi zprostředkoval rozhovor s vůdcem nacistů v Karvině. Dostavil jsem se do jeho úřadu. V čekárně jsem dlouho čekal. Vedoucí nacistů dlouho vedl telef. rozhovor (později jsem se dozvěděl, že s Larischem). Pak mne zavolal a úsečně odbyl s tím, že dostanu vyrozumění písemné.

Dostal jsem ho. Moje dcera byla jím okamžitě z Karvině vyhoštěna do Protektorátu a bylo jí zakázáno se do Karvině vrátit. To platilo i pro syna Ivana, který byl t.č. žákem reál. gymnázia ve Slovenské ulici v Praze - Vinohradech. (Ten po maturitě otročil v Magdeburgu a ve Wernigerode) A tak děti 3 a půl roku neviděly mámu. V zápětí mě hraběnka důvěrně sdělila, že by bylo jediné východisko, jak mohl hrabě moji dceru zachránit.

Bývalého sekretáře pivovaru R. Rzepku jmenoval Larisch za okupace ředitelem pivovaru. Rzepka byl Slezák, byl Němec a nosil naci odznak. Bylo před okázalou oslavou jeho 40ti leté činnosti v pivovaru. Před oslavou mne překvapila kompletní závodní rada (Betriebsrat). Byli to Slezani - „Němci“. Přísně a stroze mi sdělila, že pak hrabě si nepřeje, abych se oslavy zúčastnil a abych na týden odjel bez manželky do Protektorátu. No, hrklo ve mně a hned jsem položil otázku, je-li to vše, co mi chtěl říci. Měl jsem obavy, vždyť to byl výkonný orgán nacistů. Odjeti jsem musel. Když jsem se po týdnu vracel z Prahy, nebyl jsem bez obav. Ale s manželkou jsme byli velice potěšeni, když jsem se dozvěděl, že hrabě Larisch to tak zařídil z jiného důvodu než jak se domníval Betriebsrat a umožnil mi i abych navštívil děti v Praze. Měl jsem ale předtím z mnoha důvodů velké obavy!! A měl to hr. Larisch také těžké, když musel čísti v jednom toku na mne, že jsem cizonárodní diktátor a měl rozhodnout. Rozhodl internacionálně.

Nakonec, koncem r. 1944 jsem stál na mušce nejen já, ale i hr. Larisch. Začínali nacisté vykřikovat a tvrdit, že Larisch obrací, mne do toho zapletli a přivedli si na mne muže ze Sicherheitsdienstu. Byl to hrubý rabiát. Ten, kdy začal vyšetřovat, si na stůl naproti mne položil revolver a hrubým způsobem vynucoval na mně přiznání. Když se dověděl, že týž den hr. Larisch se stěhuje do Vídně, zakončil zákrok výhrůzkami.

Když byla Karviná přidělena k říši, bylo nařízeno jen němčít. Nerespektoval jsem to ve styku s Čechy a Poláky. Dne 18. 7. 1940 mi mladý hrabě Jan poslal dopis, že jsou proto na mne stížnosti a požádal mne, abych k tomu zaujal písemné stanovisko. Poněvadž mne v dopise (německy) oslovil milý pane Tille, tak v zájmu pivovaru byla odpověď lehká.

Hned na začátku německé okupace Němci zabavili Polákům radia, životní pojistky a j. a j. Poněvadž to brali hlava nehlava, zabavili mně 2 životní pojistky (našli je u pojišťovny Kvasného průmyslu v Praze) a i rádio. Musel jsem dokázat, že jsem protektorátní příslušník (Čechy a Morava). Oboje mi bylo vráceno. Moje rádio v původním stavu, takže jsem mohl tajně poslouchat Londýn a Moskvu.

Brzo jsme na Těšínsku obtiskli palce a přiznali národnost. (Na tuto akci vysílali Poláci před koncem války píseň z Londýna: konec je blízký, bude revize palců otisky !)

Na Těšínsku za německé okupace mnozí zradili palec i krev jeho. A podle národnosti přidělovali Němci potravinové lístky a šatenky. Já v provoze, v kanceláři i laboratoři chodil v botech dole dřevěných. Po dobu okupace jsme nedostali přidělové lístky na obuv, prádlo a šaty. Zásobování jsem sobě a hlavně dětem do Prahy vylepšoval z malého hospodářství domácího zvířectva a ze zahrady. Hned na první den německé okupace 1. 9. 1939 se osazenstvo, či Čech, či Polák s důvěrou kolem mne sešikovalo. Byl jsem ale nemálo překvapen, když ráno dne 1. 9. 1939 několik zaměstnanců se objevilo se zbraněmi v ruce. To mne velice překvapilo. Byli to pořouchlí poturčenci. Je jediný byl rodem Němec - Karl Schiller.

Tito poturčenci v noci z 31. 8. 1939 hlídkovali.

Dne 2. 9. 1939 ráno jsem našel v mé provozní kanceláři množství zbraní a nábojů. Měl tedy někdo od ní klíč a i to mne překvapilo. Vybral jsem si pro všechny případy jeden revolver a 200 patron. Nepočítal jsem s tím, že mají výzbroj přesně v evidenci. Ale revolver a náboje se hledaly. Jeden z těch „Němců“ Antonín Dadok jednou na dvoře pivovaru, když mne chtěl předcházet, ze zadu na mne zasyčel: tu zbraň máte vy! Měl jsem tolik duchapřítomnosti, že jsem se tomu šikovně zasmál a Dadokovi se to zdálo po delším rozhovoru opravdu nemožné. Vyzkoušel štěstí bezúspěšně. Opak by byl pro mne tragický. Dadok mohl být také od Němců na-

strčen, vždyť to byl chlapík, který mne za ČSR vozil osobním vozem a hrál si na Čecha. Za polské okupace na Poláka. No a teď byl „Němec“ takový, jako byli poturčenci Rzihák, Maschininski, Samek, Pszczolka, Kutscha, Bura, Raszaka a Rzepka. Těm byli zbraně dodány jistě před 1. 9. 1939.

A během německé okupace jsem nevyšel z překvapení, jak takových Němců v pivovare a i jinde přibývalo.

Na Volkslistách potvrzeno, byli Němci čís. 1, menší Němci čís. 2 a nejmenší Němci čís. 3. Ještě, že neměli i čekatele. To byla Rasse - reine nordische !!!

Došlo to tak daleko, že i kočové Owczarzy, Kaskrzák a Smelty se také přihlásili k Němcům.

I doma, v bytě, jsme měli veš v kožichu. Naše pomocnice domácnosti, která i s manželem se přihlásila k Němcům (manžel byl pak hitlerovským vojákem) nad námi povýšena, dávala nám znát, že jsme nižší rasa.

A Rudolf Filipczyk, který za polské okupace tehdy jako hrdý Polák dokázal mne pohnat před polský soud, teď na vojenské dovolené, kráčel hrdě po pivovare v hitlerovské vojenské uniformě. Teď Němec, div že na mne neplivl !!

A když Owczarzy a Kasprzak již co by Němci, byli povoláni do hitlerovské armády, přišli se poradit, že co dělat, odbyl jsem je krátce. Třikrát jsem byl zato vyslýchán, hodně toho byli viní.

A dobrák Josef Smelty nechtěl uposlechnout česky daný příkaz. Poodešel, sklonil hlavu vpravo a zavelel: tajč!!! A víc toho z té řeči neovládal, dobrák Smelty.

Někteří z těch Slezanů se přihlásili k Němcům z prospěchářství, někteří ze strachu, aby jim nebylo ubližováno, z osazenstva pivovaru bylo těch i oněch. Ke konci války pak ti všichni pociťovali, že prospěchářství i strach se promění v hanbu. Někteří hodní lidé, takto ze strachu do neštěstí vehnání, nervově onemocněli.

Varič Leo Sztula (byla již o něm řeč) a pomocník ve varně Rudolf Raszyk byli zatčeni gestapem a uvězněni v Opavě. Tam se zřekli komunistické ideologie a přihlásili se k Němcům. Syn Raszykův Evžen byl pak hitlerovským vojákem.

Sztula se přihlásil k Volssturmu a stal se dokonce velitelem Volkssturmu. Co takový se zdráhal nastupovat do práce, jak jsem nařídil. I pracovní síly z pivovaru (Volkssturmáky) odvolával na cvičení, což jsem zamezil.

Aby Sztula, co velitel Volkssturmu prosadil své, obrátil se na obernacistu Schillera. A ten v dopise, jímž se na mé počínání stěžoval, uvedl (jak opisují):

„oder müssen wir uns diese Schikanen von einen volksfreunden Diktator gefallen lassen?“ přeloženo volně: musíme si nechat líbit toto šikanování od cizonárodního diktátora?

To bylo slovo do pranice !! Protože jsem hájil zájmy závodu, neprohrál jsem. Ovšem byl jsem cizonárodní, pořád na mušce. A bylo podobných i trapnějších případů mnoho. Znovu musím přiznat, že mnoho jich internacionálně vyřešil Larisch.

Ulehával jsem a vstával jsem ve starostech, někdy až trýznivých. Byly i velice závažné případy. O těch nelze psát bez důkazů. Ale byly !!

Velkou útěchou mi byl denní styk s těmito hodnými členy kolektivu, kteří nezakolísali, Marynka Hoňková, Polák Josef Szewieczek, Čech Ferda Baier, Čech Alois Kostka, Čech Gabriel Skýba, Polák Jindřich Galuszka, Čech V. Urbančík, Polák Josef Heinz, Polák Alfons Kolarz, Čech Josef Čapek, Polák Alois Síkora, Polák Helis, Polák Emanuel Badura, Polák Jan Gomola, Čech Josef Bína, Polák J. Herman, Polák J. Mikula, Polka Irena Gotzmanová, Polák Franta Wszolek, Čech Josef Wielaus a Marie. Z nich nacisté zavraždili: Aloise Sikoru a Jindřicha Galuszku. Nemohu zapomenout pět statečných sovětských žen, hrdých žen - Herasimovou, Kalugovou, Zakatnovou, Solodnikovou? Všechny se vrátily do vlasti. Všem nám od 31. 3. 1943 nastaly dny radostnější, draze vykoupené statečnými sovětskými vojáky.

Maršál Žukov ve vzpomínkách na str. 126/2 odst. 5 říká: „Je všeobecně známo, jakou vlnou radosti byla v celém světě provázena zpráva o porážce německých vojsk u Stalingradu a jakou pobídkou byla národům v dalším boji proti fašistickým okupantům“.

Dne 28. 1. 1945 jsem se úmyslně motal silnicí Karviná - Fryštát a zpět mezi ustupujícími německými vojsky. Tam u mostu přes Olši stála šibenice, na níž visel německý důstojník, poddůstojník a voják. Tak maršál Schörner utužoval disciplínu.

Fronta zalehla 16 km před Karvinou.

Na jaře 1944 mne upozornila manželka, že máme návštěvu. V tu dobu stál špion a provokatér za každým rohem. Podle toho jsem se na hosta vyzbrojil. Mládenec Barvík mne ale do detailů přesvědčil, že byl s naším synem Ivanem nasazen v Magdeburgu a že prchá na Slovensko (byl ale Čech).

A teď jsem měl o chlapce strach. Hlídal mne. Tu noc snad špatně. Zaopatřil jsem Barvíka penězi a proviantem a posadil do rychlíku směr Slovensko. (Náš Ivan později zvládal směr Wernigerode, po zatčení v Chebu - Plzeň - jižní Čechy).

Již v roce 1943 nás přelétávaly spojenecké letecké armády. Jednou si značně odlehčily nad Ostravou. Při přeletu býval alarm. Já ale s dalekohledem sedával na kozlíku vozu a obdivoval ten, v tu dobu mně imponující zjev. I ten hukot mně připomínal nějakou zvláštní hudbu.

Když ho pozorovali ti, kteří byli všeho vinni, měli jiný dojem. Někdy jsem chtěl stroje i spočítat. Marně. Nade mnou zakryly nebe. Tu a tam, pod tou stěnou se blýskly menší stroje, jako by se domlouvaly s těmi obry.

No a když se tak blízko od nás zalehla fronta, navštívili nás denně, ve dne v noci ruské Raty. Také tu a tam spustily bombu, ale hlavně používaly palebné zbraně. Také někdy tu a tam dopadl pozdrav od dělostřelectva. No, byli jsme u fronty, museli jsme s tím počítat. Zatemnění oken a uhasínání světel bylo nanejvýš důležité.

Nebylo nic pravidelného, také ne odpočinek, či spánek. Pravidelné bylo být pořád na stráži a dbát o provoz, o osazenstvo, ale i čelit nástrahám proti mně, když značná část osazenstva zakolísala. Bylo to vyčerpávající. Mých před tím stabilních 85 kg kleslo pod 70 kg.

Blížil se konec druhé světové války. Byla mnohem krutější než ta prvá. Byla bestiální, postihla nemilosrdně staré lidi, ženy a děti i jejich domovy, na frontě, u fronty, za frontou, všude. K tomu ještě i zběsilost těch, kteří měli moc posílat zvrhlé pochopy vraždit nevinné lidi.

Mocipáni měli moc. Z jejich moci přecházela moc na nejnižšího člena jejich společnosti, buď věřícímu systému, nebo na darebáka, bohatého na nejhorší vlastnosti špatného člověka, schopného krást a vraždit.

Když v lednu 1945 ustupovala německá vojska, utekli i úředníci Němci ze správních úřadů. Když se fronta zastavila, vrátili se. Byli krvelačnější než dříve. Na Těšínsku povraždili mnoho obyvatel.

Larischův zámek podezřele vyhořel 5. 12. 1944. Starý hrabě s manželkou se odstěhovali do Vídně. Zůstal syn Jan. Tomu jsem nedůvěřoval. Přišel ke mně začátkem března 1945 a sdělil mi, že Landrat těšínský nám nařídí evakuaci 14 vagonů sladu. Hned jsem to odmítl a přiměl jsem Jana, aby se namáhal nařízení zamezit.

Nevím, měl-li úspěch, či to Landratovi již nevyšlo, slad zůstal v pivovare.

V polovici dubna 1945 se mi v kanceláři objevil uniformovaný Němec s orlicí na řetězu pod pláštěm a předal mi nákladní list, dispoziční na veškerý náš cukr (185 q), kterým jsme částečně nahrazovali slad. S doručitelem handlovat nemělo smysl. Převzal jsem nákladní list. Pak jsem si vzpomněl na Jana, že asi se sladem mu to vyšlo, ale s cukrem ne. Byla to ovšem již jen domněnka. Cukr měl být odeslán do Lanškrouna, byl předepsán den nakládky. Na nákladním listě bylo červeně nadepsáno: Unter Todestrafe !! (Pod trestem smrti).

S ohledem na stav na frontě jsem se rozhodl - ne! Dohodl jsem s nádražáky, to byli již jen naši lidé, postup, aby vagon nemohl být odeslán, aby ho odstavili.

Když byla trať výbuchy zablokována, rozhodl jsem se vagon osobně vyhledat a pak s věrnými lidmi pivovarskými po vlečce dotlačit zpět do pivovaru. Na nádraží jsem našel vagon otevřený a již značně značně vyložený. Když jsem vagon vyložili v pivovare, scházelo 3 500 kg.

V zápětí, co jsme toto provedli, přišel zase Němec s orlicí pod pláštěm s výtkou, proč nebyl vagon odeslán včas dle dispoziční. Nejednal se mnou a odešel. Ale hned přišli 2 neměční poddůstojníci s výzvou, abych jich následoval. Oba měli zbraň v ruce. Odvedli mne do obecné školy Karviná - Solca.

Před školou pálila protiletadlová děla, blízko štekaly strojní pušky a nad námi Raty. Zavedli mne do ředitelny té školy. Uprostřed stál stůl, na něm polní telefony, důstojníci všichni kapitáni. Než výslech začal, mohl jsem poslouchat rozkazy a odpovědi přímo z linie. Jednomu kapitánovi zůstal na chvíli čas, aby mne vyslyšel. Poznal jsem, že chlap dlouho vyjednávat neumí. Přál jsem si v tu chvíli, aby na tu školu padla ruská bomba a udělala tomu konec se mnou i se vším kolem.

Když jsem vystihl, že je opravdu zle, odhodlal jsem se jakýmsi pudem vykřiknou samosebou samospasitelnou (možná že mne spasila): Byl jsem také voják, mám ruku z války zmrzačenou, ukázal jsem ruku, že mám rád pořádek, že jsme cukr dali naložit a když zůstal na nádraží a byl již načat, dal jsem ho dotlačit zpět do pivovaru.

Kapitán na to: „Nežvaňte, udělal jste to pro Ivana. Dal poddůstojníkům rozkaz, aby mne odvedli na velitelství, bylo ve vile nedaleko. Octl jsem se před plukovníkem. Neudělal na mne krvelačný dojem. Prusky mi vynadal, podřízeným nařídil, aby vystavili novou dispoziční na 10 000 kg cukru, který musí být ihned povozy odvezen. Já u toho nebyl, ale tak se stalo. Vrátil jsem se k manželce a zhluboka si oddychl. Bylo 26. dubna 1945.

Dne 2. května 1945 jsme před závodním hotelem v Karvině s Karlem Grimem účetním z dolů vítali 3 ruské důstojníky, kteří přijeli naprosto klidni, snad tak jako doma, jednosprežně kočárem. Přivítali jsme je v liduprádné ulici, objali a maličkostmi podarovali.

A vydechli jsme konečně. Za důstojníky nepřišli hned řádoví vojáci, nýbrž partyzáni. Když jsem slyšel, že hovoří srbsky, pozdravil jsem je srbsky a radovali jsme se v hotelu vespolek.

Tím radostněji jsem se zbavoval tíhy, která na mne ležela od 28. 4. 1945. Ten den přiběhl garážmistr Leo Sembol vyřídít, že německý důstojník požaduje nákladní vůz i s řidičem.

Vzal jsem si zbraň, kterou jsem si 1. 9. 1939 přivlastnil a uschoval a šel důstojníkovi vyřídít, že mu vůz nevydám. Měl jsem dojem, že ten mladý človíček odešel se strachem. Ale mýlil jsem se. Přišel s dvěma gestapáky. Ta přesila mne donutila, že jsem vůz vydal. Nechybělo mnoho. Kdyby mne byli naložili, jak vyhrožovali a našli u mne zbraň, nebyl bych se s partyzány - Srby radoval.

No a nám zůstal jeden, jediný nákladní vůz 2 1/2 tuny na dřevoplyn. A tak, když do takového vzorného renomovaného pivovaru přijel 5. 5. 1945 pro pivo skladník z Vendryně s vozem taženým podsedním koněm a náruční krávou, styděl se on a hanbili jsme se i my. Omlouvala nás nevina.

Měl jsem postaráno o práci a o nové starosti, jiné, než byly ony před 2. 5. 1945.

To ohlásily sirény šachet a koksovny. Bylo to smluvené znamení Němců - prcháme !!!

Některí prchli předtím, mezi nimi i Rzepka, ředitel. Musím mu přiznat, že poslechl Larische a do řemesla nepromluvil, ba měl i respekt, pokud se práce týkalo.

Hrabě Jan prchal až po hukotu sirén.

Konečně se mohla radovati i manželka, že se po 3 a půl letech sejde se svými dětmi. Po celou dobu německé okupace měla za společnost mne, pomocníci v domácnosti, hospodářství, psa Lumpíka a zahradu, nikoho jiného a nic jiného. Pomocníci v domácnosti v tu dobu byla Hermínka, rodilá Polka z Polska. I ta se nemálo radovala.

Příhod více či méně nepříjemných bylo mnohem více. Z těch mnoha vzpomínek si vybírám jednu epizodku z doby do 1. 9. 1939 do 2. 5. 1945.

Němci v pivovare měli často školení protiletectvé a protipožární. Na zakončení každý z nich povinně zazpíval. Jen jedinkrát, to již těsně před koncem války, zavolali i Čechy a Poláky. O všech nás věděli, že ovládáme němčinu. Byl konec školení, přišel na řadu zpěv - německy. Obrátil jsem se k Márynce Hoňkové a řekl, že zazpíváme arii Kouzla valčíku - německy: Unsere arme Dinastie, so was überlebt sie, nie unsere arme, unsere arme, unsere arme Dinastie.

(Naše ubohá dinastie, něco takového nepřežije, naše ubohá, naše ubohá, naše ubohá dinastie). Marynka Hoňková protestovala, že by to byla provokace a zdálo se mi, že jsem ji nemálo postrašil.

Blížila se na mne řada, měl jsem čas se rozhodnout. Ti Němci (čís. 1, 2, 3) zpívali předem mnou v sedě. První z Čechů a Poláků jsem byl na řadě já. Povstal jsem a zapěl z plných plic - maďarsky: Nem sirjatok, péssi lánnok, visza jönök a huszárok, valaha, valah, vagy soha !!

(Neplčte péčské dívky, vrátějí s husaři, někdy, někdy, či nikdy).

I když Maďaři byli jejich spojenci, přeci byli udivení d'urdivé.

Po mém zpěvu školení skončilo, rozešli jsme se. Naši byli spokojeni, nezpívali.

Vrátím se zas do provozu, do práce, v které jsem hledal útěchu. Ba řeknu v té době a v tom prostředí v nacistickém státě, jsem se bránil prací, úspěchy v práci. V té době, kdy v noci hořela obloha, podpálená katušemi, kdy velká okna lahovny ne, že se třásla, ale přímo vlnila dlouhé hodiny zase jako strachy před katušemi. V té době, kdy letadla ve dne i v noci nás ohrožovala. Londýn volával - udrzte závody v provozu! I to hrálo roli. A také mne těšilo i posilovalo, že pokračuji v tradici. Starší Tillové byli buď sládci, nebo pocházeli z rodu sládkovského.

Můj děda, praděda a prapraděda byli sládkové. Výuční list mému pradědovi Janovi podepsal r. 1820 můj prapraděda Jan. Ten výuční list jsem postoupil Prazdroji.

Němci prohráli I. světovou válku. Hitlerčáci měli možnost a moc, nasbírané a uschované zkušenosti I. světové války ihned uplatnit. Na válku se připravovali a když ji začali, předepsali pivovarům vařit 3° piva. Nepředepisovali ale množství a způsob výroby. Tedy každý mohl vypít množství, jak byl zvyklý, či kolik se mu chtělo. To za I. světové války dopadlo hůře, pivovary nevařily, neměly z čeho, jiné ztěžily udržovaly provoz.

V I. světové válce v pivovare Pannonii v Pětikostelí jsem poznal, jak rychle degenerují várečné při vyření tehda povolené 4° mladinky.

Já v Karvině ve II. světové válce 3° pivo nevařil. Vařil jsem 9° mladinu a tu ve spilce zředoval vodou. Studený var 180 hl 9° mladiny byl rozdělen na 3 kádě 200 hektolitrové. Teprve když pivo zakroužkovalo, přidala se na-

jednou voda. Voda nesměla být chladnější než pivo v kroužkách. Bylo-li by chladnější, kvašení by se bylo srazilo a kvasnice by seslábly. Teploty kvašení byly normální. Po přidání vody se obsah kádě hruškou vzduchem promíchal. Postup vyžadoval přesnou a svědomitou práci personálu.

Abych nemusel mít obavy z degenerace várečných, zase ze zkušenosti I. světové války, vypěstoval jsem každé 4 měsíce čistou kulturu várečných a nasadil do propagační stanice.

Manipulaci ve spilce a čistou kulturou jsem si zajistil bezvadnou kvalitou i když jen 3° piva.

Po celou dobu okupace jsem s takto vyrobeným pivem 3° neměl potíže ani v provozu, ani v odbytu. Hotové pivo dobře pěnílo a to bylo to nejdůležitější. Chlebnatost ze 3° piva nemohl nikdo vychutnat. Dobře ošetřené bylo přece osvěžující a i hasilo žízeň. Ale slinu při 3° pivě nikdo nechytíl.

Některé pivovary měly s kvalitou 3° piva značné potíže. Kvasnice u nich při vaření 3° piva podléhaly hydrolyze a vyrobené pivo dostávalo příchut karbolovou. Nastaly potíže v odbytu, u některých pivovarů i ještě při přechodu na vyšší stupňovitost. Některé pivovary zaznamenaly značné ztráty. A nebyly to jen malé pivovary.

V Karviné tomu tak nebylo.

Vzpomínám, jak m.j. ředitel hanušovického pivovaru p. Strassmann u nás sledoval postup manipulace a kvašení ve spilce 2 dny. Raději se přesvědčil než radil.

No a trvanlivost 3° lahvového zaručoval pasterizační aparát. Veškeré lahvové bylo pasterováno.

No a krásná, prostorná sladovna s kapacitou 100,- q sladu za 24 hodiny, byla mým druhým domovem. Humnová s pneumatickou dopravou ječmene, sladu i zeleného sladu.

Okupacemi jsme ztratili M. Ostravu, Vítkovice a sklady na Slovensku Sučany, Žilina, Ružomberok, Čadca, Poprad, bylo to z ročního výstavu 90 000 hl celá polovice. A v r. 1943 bylo vystaveno 156 252 hl 3° jen na Těšínsku a německé armádě. Dodávky piva německé armádě nebyly objemné, za to ale nás připravily o velké množství soudků.

Syni Slezanů, dobře vychování školou, nemálo trpěli jednáním jejich otců. Museli obléci mundůry hitlerčků. Otcové se přihlásili k Němcům, synů se pak nikdo neptal, souhlasí-li, či ne. Vyberu si dva tak postižené syny.

Tak Jan Kaluža. Vyučil se řemeslu pivovarskému. Byl to hodný hoch, tichý, dobře se učil. Byl nešťastný, že se jeho otec přihlásil k Němcům. Když se ještě učil řemeslu, při mytí betonové kádě se mu putýnka s hašeným vápnem (mlékem) převrátila přímo do očí. Přivedli ho do laboratoře. Rychle jsem ho ošetřil a měl jsem radost, že jsem mu dobře posloužil. Ale Jeník byl najednou neklidný, rozčilený a v pláči naříkal: Pane, vy mne znáte. Já za to nemohu, prosím vás odpusťte mi to, to je táta vinen, já bych to nikdy neudělal. A Jeník musel, když přišla léta, obléci německý mundůr. Byl u Wroclavy (Vratislavy) těžce raněn do hlavy, ale ten osud přežil.

A jakou jsem měl radost, již z pana starého, když mne s bednářem Kostkou v Chebu navštívil. To jsme si popovídali. A po letech mne ještě 2x v Chebu navštívil. Léčival se ve Františkových Lázních.

Tak Rudolf Bernard. Než se otec přihlásil k Němcům (otec byl za ČSR Čech, za Poláků Polák) vystupoval Rudolf jako uvědomělý český hoch. Chtěl se učit pivovarskému řemeslu, ale jako Čech se učit nesměl. Tak jsem s Rudolfem dohodl, že se bude učit na černo. Zavolał jsem ho tu a tam k sobě, do laboratoře, aby mi něco pohlídal, ale ve skutečnosti jsem ho učil a i klasifikoval - 2 roky. Táta se přihlásil k Němcům, Rudolf byl v letech, musel obléci německý mundůr. Když se přišel rozloučit, padl mi na prsa a moc naříkal, usedavě plakal. Řekl jsem mu, že i na frontě se může naskytnout příležitost, vrátit se do vlasti jinou cestou. Slíbil jsem mu, až se šťastně vrátí, že mu pomohu, aby se ten 1 rok doučil v Plzni.

Z cesty na africkou frontu mně poslal dva dopisy. Nevím, jak by to bylo dopadlo, kdyby byl býval dopis cenzurován. Rudolf byl statečný hoch. Počátkem června r. 1945 jsem dostal dopis z Plzně od čsl. tankisty Rudolfa Bernadta, který do vlasti vyrazil z Anglie. Měl jsem velkou radost. Přál si, doučit se v Plzni. Během týdne jsem mu poslal dopis od ředitele Hlaváčka Fr. z Gambriu a dopis od ing. Jana Šebelíka, vrchního sládka z Prazdroje, aby si vybral, představil se a oběma poděkoval. Doučil se v Prazdroji. Vrátil se po roce do Karviné a pak jsem ho poslal na pivovarskou školu v Praze. Rudolf měl lásku v Anglii a v roce 1948 tam odjel.

Válkou něm. polskou ztratil karvinský pivovar 3 vzorné, izolované, bílé pivní vagony. Ztratil do jednoho všechny transportní soudky v Gdyni, Warszawie, Czestochové, Katowicích, Chorzowie, Bialsku, Rybníku a Krzakowie. Jen částečně se nám podařilo ztrátu vyrovnat koupí nových soudků.

Při dodávkách německé armádě byly sudy sice zálohovány, většinou však nebyly vráceny. Z těch dodávek se nám nevrátil 1 pivní vagon.

Po 2. 5. 1945 jsem nemohl přistoupit na živelné vydávání piva rudoarmějcům, nýbrž jen na potvrzení kapitánem Sudakovem, pod jehož ochranou pivovar stál. To prosadit nebylo lehké.

Vymohl jsem si za všechny bumáčky jediný doklad na veškeré rudoarmějcům vydané pivo. Když jsem na ústředí v Praze předložil ten doklad z pohybu zásob piva, bylo mi řečeno, že případ nemá obdoby. Já to považoval za samozřejmost. Kdybych byl povolil živelný výdej piva rudoarmějcům (oni se s nimi chtěli přizívat i civilisté) byli bychom zůstali bez soudků. Ale i tak velká část našich soudků putovala plná z Karviné přes Moravu do Čech. Čest a chvála patřila jedinému pivovaru, který nám trochu našich soudků nashromáždil a poslal. Byl to smíchovský pivovar. Byla to ovšem jen kapka do moře. Zůstalo nám soudků pramálo.

Ztratili jsme 4 pivní vagony, zůstal nám jeden. Z 10 nákladních vozů nám zůstal jeden 2 a půl tuny na dřevoplýn.

Pět párů koní zmizelo 4. 5. v noci (i s 2 kočáry). A v pivovare skoro žádné soudky. Byl to stav katastrofální.

Nebyla naděje, že by nám ústředí brzo pomohlo. Musel jsem se o to postarat sám. Ani jsem neměl po ruce pracovníka, který by mně pomohl.

V provozu bylo naprosté spolehnutí na pivovarské Josefa Szewieczka, Ferdu Baiera a Karla Böhma. Ti mohli úspěšně zaskočit v každém oddělení. Za mistry, kteří se přihlásili k Němcům nastoupili: mistr bednář Alois Kostka, strojmistr Polák Josef Heinz, elektrikář Gabriel Skýba. Povolal jsem účetního Fr. Housera, kterého vyhostili Poláci. Roku 1946 jsem přijal s. Jaromíra Franzla a hleděl, aby se dobře zapracoval na pana starého.

Nejdříve jsem hleděl obstarat soudky. Jednal jsem třikrát s bednářem v Hluboké (dříve Stein). Tentokrát to nebyli Jidáši, jak jsem je nazývali, ale spasitelé. Proto jsme jim přinášeli oběti, aby nás v pořadníku dali na prvé místo a aby dodrželi slovo.

Jednal jsem v Baňské Štiavnici v továrně na sudy. Začátek jednání nijak nenasvědčoval dosažení úspěchu. Ale nakonec bylo jednání přece úspěšné. Vždyť bylo třeba obstarat tisíce transp. soudků. Poněvadž byl tehda nedostatek vagonů, byli jsme nuceni k dopravě nových soudků použít jediný pivní vagon. Chyběl nám zas jinde.

Brzo se mi podařilo získat 2 nákladní auta - Unry. Byly to spolehlivé americké vozy, využil jsem je důkladně.

Ostravský pivovar nám za protislužbu daroval jím nelegálně získaný 1 pár koní. Tím párem koní jsme rozvázeli pivo pro Karvinou. Ale začátek byl i takový, že odběratelé, přivezli-li si soudky, museli čekat až jim je umyjeme, přihmouříme oči a naplníme!!

Jedním americkým vozem jsme objeli najednou několik i vzdálených odběratelů a svezli od nich soudky, abychom je řádně připravili k plnění. Tehda nám Třinecké železárny velmi pomohly. Zajistili si dodávky piva vlastním vozidlem.

V roce 1946 a počátkem roku 1947 se mi podařilo doplnit vozový park dvěma novými 2 a půl t vozy a Tatrou 111. Koncem roku 1947 byl náš vozový park dostatečně vybaven a zásoby soudků natolik, že jsme mohli již plynule zásobovat. I koňské potahy jsem zvýšil na 3 páry.

Roku 1945 jsme si přidali práci. Bylo již pokročilé léto, obilí na láršchovských polích dozrálé, žito polehlá, větvení zcuchaná, ječmen v háčkách. Volalo to po hospodáři. Ale nešel nikdo. Ti, co to měli na starosti, byli odsunuti (také Němci Wrobel a Gwuzdž). Rozhodl jsem se, že na to v Karviné půjdem. Zorganizoval jsem i deputátníky. Sehnali jsme kosy, naklepali je, sehnali jsme toulce a brousky, posíkli, svázali neb postavili panáky, sklídili a i vymlátli.

V roce 1946 hledali pomoci i havíři. Ohlásil jsem řediteli dolů inž. Poskrovi, že pomůžeme. Vybral jse 25 vzorných chlapců a mákli jsem v neděli 600 m pod zemí.

Rád si vzpomínám na havíře s. Laszczoka, s kterým jsem pracoval ve sloji. On rubal a já házel na pás. Tak jsme byli všichni zařazeni. Pal Laszczok měl za patami zameteno. Jistě ostatních 24 havířů též. Nám pivovarským bylo divné, že se na nás pásy rozhněvaly a zůstaly stát. Z nás pivovarských nikdo nevěděl proč. A pan Laszczok odešel, aniž by promluvil. Divný dojem, divné ticho, rušené sténáním pažnic. Trvalo to dost dlouho. Když se vrátil p. Laszczok, řekl mi, že norma byla splněna. To bylo 13,00 hod. Někteří jsme se rozhodli, že vyfáráme a neumytí budeme kráčet k domovům se šminkem havířským na obličej, aby manželky viděly, jak vypadá havíř z ortu. Ale nebyl jen šmink, byly to i ornamenty na obličej, vykreslené na šminku potem.

Báňský inž. Posker byl rodilý Slezák, syn havíře. Byla uznávaná kapacita. Za polské okupace byl z Těšínska vyhoštěn. Vrátil se až v květnu 1945. Byl pak ředitelem láršovských dolů.

Já nastoupil v Karviné 1. 1. 1938 a za rok 1. 1. 1939 jsem měl být ředitelem pivovaru a lázní Darkov. Řed. ing. Poskrovi to bylo známo. Pivovar patřil k laryšovským dolům.

Inž. Posker mne jmenoval ihned ředitelem pivovaru a tehda řekl - všichni víme, že to lehké neměl. Všichni - to byli ti, kteří se v květnu 1945 po okupacích, po 6 letech na Těšínsko vrátili.

V Karviné jsem s těmi, kteří se do Karviné vrátili, sestavoval MNV.

A od 5. 5. 1945 byla v Karviné i vojenská správa. Reprezentovali ji major Bala, kpt. Štěpanenko a starší lajtnant Gavriluk. Nebyli to vojáci z povolání. Každý z nich v bojích, v linii byl několikrát raněn. Proto byli zařazeni do správní jednotky. Všichni byli našimi častými a milými hosty.

Kpt. Štěpanenko při besedách sedl ke klavíru a udivoval nás skvělým přednesem i zpaměti. Mjr. Bala si rád zapěl i - Jenom ty mně můj koníčku pěkně nes. Byla jeho máti volyňská Češka. A st. lt. Gavriluk kypěl dobrotou a přátelstvím. Odjeli v červenci 1945 do Rakouska.

Rádi si vzpomínám na besedu s plukovníkem rudé armády. Na den pobědy 9. 5. 1945 přijeli pro pivo statní, krásně urostlí, vzorně uniformovaní hoši od Moskvy. Ve stáčírně piva mne radostí vyhazovali až ke stropu, objímali a líbali srdečně a upřímně. Plukovník mezi námi. Již starší, ale statný, na pohled tvrdý voják. Ale chováním a řečí vysoce inteligentní muž. Beseda s ním mne tolik těšila, tolik hřála, že jsem ho poprosil, aby s jeho vozem odjel později. A tak den 9. 5. 1945, pobědu, jsme spolu u nás důstojně oslavili. A hoši pana plukovníka naložili a odvezli tři auta sudového bez bumáčky.

V květnu 1945 nám byl svěřen do opatrování stařešina gruzinec. Byl několikrát raněn a k tomu ještě nemocen. Stále vzpomínal na svou máti. Manželka ho opatrovala jak vlastního syna. Vyfotografovali jsme ho. Ale všichni jsme příjmení zapomněli. Odvezli ho do Wodzislawy v Polsku.

Roku 1963 jsem 3 jeho fotografie poslal do rozhlasu v Tbilisi, aby hledali máti. Našli ji. Máti mi napsala, že syn se nevrátil. I kozáci nás navštívili na několik dní. Před nimi měla respekt i vojenská správa Karviné. Na posezení pivovarské 4 ha louky jsem si od ní vypůjčil 1 pár koní. Protože Američané při přeletech troušili spoustu staniolu (proti radaru) byl jsem se podívat, není-li seno znehodnoceno. A tu spatřím stařešinu z voj. správy, jak pádí ke koním, zastaví je, vypřahuje, bere kočímu opratě a pohání koně klusem. Volám na něho, zlobím se, ale marně. Když se přiblížil, ustrašeně zvolal Kazaki idut !!

Koně hnali klusem do úkrytu na šachtě, kam z obavy před kozáky zahnali i skot (pro proviant).

No tak i komando v Karviné se bálo o koně i o proviant - před Kozáky. Jak by já ne o vše v pivovare v tu dobu stále.

Setkání s Kozáky bylo pestré, nebral jsem to tragicky. Musel jsem ale požádat mjr. Balu o pomoc. A udivili mne. Na trávníku v pivovarském parku postavili starodávný gramofon a s ženami, jejich ženami, cvičili - tango !! To jim neslušelo.

Bylo mnoho jiných i velmi rozdílných vzpomínek z té doby. Při vyřizování všech těch velice různých případů a jednání stál jsem vždy jak věrný bratr k bratru. Ne při jednání s NKVD.

A vzpomínám na rok 1912. Ten rok byl v Praze Sokolský slet. Přijel i ruský Sokol. S výpravou z Černigova jsem se co Sokol sešel a hleděl si uvědomit, jak bouráme Rakousko a přejeme si spojit se s Ruskem. No a tehda vedoucí té výpravy mne odbyl slovy: A co chceme, vždyť vy přece máte svého cara !! On myslel císaře Františka Josefa I.

To jsem byl tehda zklamán a nikdy jsem to zpaměti nevypustil.

Roku 1945 jsem zklamán nebyl. To proto, že nesmí vypadnout z paměti, co se s námi dělo od r. 1938 do 9. 5. 1945.

Na podzim roku 1945 mne požádal bývalý polský ředitel karvinského pivovaru Bielewicz o schůzku v polském Czieszynte. Sešli jsme se tam a mile pobesedovali. Bylo to pro nás oba jako oddech a útěcha. Přátelsky a bratrsky jsme se rozloučili. Za polské okupace mě byl Bielewicz nakloněn. Měl svůj názor na tu okupaci. Proto jsem mu při evakuaci Poláků z Těšínska a po ní r. 1939 pomohl, jak jen jsem nejlépe mohl. Přiměl jsem dr. Larische, aby mu pomohl z německého vězení. Bielewicz úplně vyčerpán to z vězení namířil rovnou ke mně. Pak odjel do Wadowic.

Brzo na to po dohodě s ním, jsme mu poslali ve 2 vagonech jeho bytové zařízení 6 + 1 do Wadowic, ne bez potíží, ne bez nebezpečí. Polákům v té době Němci zabavovali kde co!! Tehda k nošení a naložení bytového zařízení do vagonů na pivovarské vlečce jsem určil jen hochy národnosti polské. (V polském Cieszyne jsem byl i v roce 1942. Byl jsem tehda pověřen Larischem, abych tamnější pivovar patřící kdysi markýzi Gérovi (rakouský arcivévoda Bedřich) prohlédl, popsal a ocenil. Pivovar nebyl v provozu. Larisch byl filuta. Počítal s každou možnou eventualitou, která se mohla po II. světové válce vyskytnout a i pro pád, když by přeci karvinský pivovar se měl podkopat).

Provoz karvinského pivovaru se naprosto zkonsolidoval, koncem roku 1947 se vše zaběhlo na normální předválečné poměry. Byl jsem spokojen s vykonanou prací po tolika nebezpečích a starostech od r. 1938 do 2. 5. 1945.

Zkonsolidovaný pivovar musel najít i svého pána, právní příslušnost. Ředitel karvinských dolů ing. Posker si byl jist, že pivovar patří k dolům. Ano, tam měl pivovar své konto a na něm aktiva 14,000.000,- Kčs.

Jakmile doly zjistily, že se má ustanovit generální ředitelství čsl. pivovarů, začínaly zpracovávat osazenstvo, aby trvalo na příslušnosti pivovaru k dolům a slibovaly každému zaměstnanci deputátní uhlí. I lokální patriotismus sehrál svoji roli. Já zastával stanovisko, že pivovar bude podléhat čsl. pivovarům.

Všichni, kteří se účastnili na vývoji těchto událostí v r. 1946 a 1947 ze strany dolů a osazenstva, prosazovali svoje stanovisko bojově. Já byl jejich rivalem. Bylo rozhodnuto proti jejich přání.

Napřed rozhodnutím ONV ve Frenštátě jsem byl jmenován prvním a jediným národním správcem. Pak doly, aby lépe prosazovaly svoje přání, prosadily národní správu pivovaru svými třemi zástupci. Konečně do třetice byla ministerstvem výživy jmenována trojčlenná národní správa, v níž jsem byl prvním členem.

Mně samotnému nešlo o prestiž, ale o úspěšnou práci a o té se ministerstvo přesvědčilo, proto s konečnou platností tak rozhodlo. A pivovar patřil k čsl. pivovarům. A pak všichni uznali, že to bylo samozřejmé.

No a důvěra osazenstva ke mně zůstala. V roce 1957 mně bylo 55 let. K narozeninám jsem od osazenstva dostal dar a blahopřání, ve kterém bylo i zopakováno, co jsme v té II. okupaci zažili.

Ovšem byli mezi námi i ti, kteří se přihlásili k Němcům a ti co sloužili v hitlerovské armádě proti SSSR, ti kteří se dali naverbovat k Volkssturmu také proti SSSR. Také i zistní přísluhovači. Vždy ve styku s těmito členy osazenstva jsem měl dojem, že se cítějí jako v očistci. Nikdo jim to nepřál, nikdo to od nich nežádal, ani chováním k nim v nich nevzbuzoval. Ale bylo to tak. Ale té části osazenstva ubližováno nebylo.

Jediný z nich, Leo Sztula, se musel zodpovídat před lidovým soudem. Členové těchto soudů byli zástupci politických stran, lidové, nár. socialistické, soc. demokratické a komunistické. Já při řízení jako korunní svědek. Sztula byl uznán vinným a odsouzen podle t.zv. malého zákona.

Mimo zástupce komunistické strany, zástupci ostatních stran mi zle láli, že jsem mojí andělskou výpověď Sztulovi hodně ulehčil. Tak to řekli. Sztula se sám cítil vinen. Netroufl si přijít po osvobození do pivovaru. Teprve v r. 1947 mne požádal o návrh do zaměstnání. Svolil jsem.

Sztula před soud z mého popudu pohnán nebyl. Popud vyšel z řad obyvatelstva. Kdybych se byl k tomu rozhodl sám, byl by po pravdě odsouzen přísněji. Toho se Sztula obával, a nejen on. Proto se v katovickém rozhlase chtěli odvolávat národnostní ochrany!! Oni, kteří se zřekli národnosti polské, oni, kteří sloužili v hitlerovské armádě, byli aktivní ve Volkssturmu a kteří škodili Polákům. Asi někdo z řad Poláků katovickému rozhlase včas poradil, aby se neblamovali, nechali toho a nechali na pokoji i Tilleho, takže jsem sám nemusel zasahovat. Byla jen jedna relace.

(Na podzim 1945 mne požádal bývalý polský ředitel karvinského pivovaru o schůzku, jak jsem uvěřil na str. 30. Před polskou okupací býval bankovním úředníkem v Katovicích.)

Na počátku roku 1948 mi někteří zaměstnanci uvědomovali, že se pořádají schůzky několika zaměstnanců, i mně je vyjmenovali. Z nich jeden, jak druhý, ne bez poklesku z dob okupací. Nevěnoval jsem tomu pozornost.

Jednoho dne v lednu 1948 se mně představil p. dr. Pšenička z Ostravy s úkolem provést revizi hospodaření v pivovare. Nechtěl mi prozradit z čího příkazu. Musel tedy s nepořízenou odejít. Až po několika dnech přinesl potvrzení od expositury zemského národního výboru, průmyslového referátu (dr. Štýbar, Ostrava).

Tak jsem byl panu doktorovi k dispozici, zvesela ho ráno vítal a odpoledne tak se s ním loučil. A pak doktor nějak brzo zjistil, že by revise dopadla ke chvále pracujících a i režimu, revizi nedokončil, více se neobjevil, ani se neomluvil, ani tedy nemohl vyvodit důsledky.

Zřejmě byl někým nastrčen - což kdyby rychle našel nějakou prohřešku, která by se dala proti Tillovi použít.

Dr. Štýbar ze ZKNV mi pak řekl: s klidem jsem s provedením revise souhlasil. Byla na něm vynucena.

Ke konci ledna 1948 jsem byl zaměstnanci uvědomen, že na schůzkách těch zaměstnanců s poklesky, je kápo pan Rudolf Škandera, ředitel ostravského pivovaru. Pan Rudolf Škandera býval v SSSR. Říkalo se o něm, že tam musel přerušit pobyt. Poznal jsem ho napřed ve funkci zástupce ředitele ostravského pivovaru dr. Štěrby. Dr. Štěrba, Škandera a já jsme jezdili jedním vozem na porady do Přerova, Olomouce, Brna i Prahy. Poznával jsem, jak má Škandera široké lokte.

V ostravském pivovaru byl sládkem Franta Pittermann absolvent pivovarské akademie vídeňské. Byl to můj dobrý kamarád. Jeho bratr Aleš byl mým předchůdcem v Pětikostelí v Uhrách. Franta se ve válce r. 1915 jako voják dostal do Pětikostelí a byl mým stálým hostem. Brzo musel na frontu, byl zajat, poslal mi z Kyjeva pozdrav a vrátil se jako legionář.

Když se Škandera co komunista obul do lidovce dr. Štěrby, prosazoval, aby Franta Pittermann byl jmenován technickým ředitelem, no a tím získal Pittermanna. Když se rozpředl boj, padl dr. Štěrba. Škandera se stal ředitelem a vyhodil na ulici Pittermanna. Škandera si ustlal v Ostravě. Využil náležitě politické legitimace. Technik nebyl, byl inkoust.

Škandera věděl, že se budou sdružovat pivovary pod podnikové ředitelství, která se měla v brzkou ustanovovat. No a takový národní podnik, že povede podnikový ředitel. Karvinský pivovar měl jméno a byl to pivovar vzhledný. Karvinský pivovar bude rozhodně v nár. podniku s pivovarem ostravským. V Karvině vládne Tille, v branži naprosto si jist a u odborníků dobře zapsán. A ti odborníci, kolegové Tilleho vedli československé pivovary. Generální ředitel Hlaváček a ředitel Staller. Oba odborníci na slovo vzatí.

K útoku na Tilleho se naskytla příležitost dny únorovými 1948. Útok se připravoval tajně, mimo pivovarský objekt. Naprosto tajně proto, aby se nikdo neozval proti těm, které na opratích vedl Škandera. On věděl, že budou členy akčního výboru. A byli: hitlerovský voják, příživník a s jinými škraloupy ostatní. Ty si Škandera tak prověřil, že nemohli uhnout. Jejich pomocí dosáhl Škandera vytčeného cíle !!

Tille po tak těžkých letech 1938 - 1945 a po úmorné a vyčerpávající práci 1945 - 47 ztratil zaměstnání.

Když mi to bylo oznámeno, bylo podotknuto: Jaký jste to byl ředitel, když jste byl vždy první v pivovaru a poslední jste z pivovaru odcházel. Byl jste puntíkář a asociál. Když jsem se hájil tomu hloupému nařčení - asociál, ozval se hlas - tady se nebude debatovat. Najděte si jinde místo. Neupíráme Vám, že jste dobrý odborník, to vám potvrdíme.

A tak rozhodli ti, kteří na to neměli právo. Na schůzi osazenstva by byli umlčení, ba neozvali by se ani. Ale rozhodnutí akčního výboru platilo! U toho konečného jednání byl i Škandera. Dobře tu skupinku hlídal, aby neuhnula. Že by pro společnost? Rozhodně ne. Pro jeho zájmy!!!

A aby Tilleho dorazili před veřejností, klamali ji zprávou v ostravském časopise na čelní stránce protištěně, že Tille okradl horníky o 14.000.000 korun. Bylo to tak drzé od Škandery, at. comp., ale i časopisu, jako by měl zloděj 14ti milionů korun z drzosti na to právo.

Pivovar, pokud patřil ještě k dolům, měl na t.zv. kontě „22“ aktiva Kčs 14 mil. korun. Po zapojení karvinského pivovaru k čsl. pivovarům jsem provedl převod, či zařídil jsem převod. A nejsmutnější pro mne bylo, že i moje obec se dozvěděla tu hroznou zprávu o krádeži 14 mil. korun.

A tolerovaly se takové nesmysle !!!

To, co se stalo mně v karvinském pivovaru, stalo se i na karvinských dolech. Vzpomínám mimo jiné na bratry dr. a inž. Římány, oba čelní odborníky, jeden jména evropského. V únoru 1948 padli také. Jeden z těch bratrů, snad již za 2 roky byl vyznamenán za vynikající práci. Ale stačil v únoru člověk špatného charakteru, nebo korytář nebo darmošlap, či jak se dnes nejvyššími ústy říká lajdák, či jich více, aby byli dočasně z práce vyloučení ti, kteří pro společnost poctivě pracovali.

Já se rozhodl poohlédnout se, co v mém případě podniknout, abych zvrátil rozhodnutí těch, kteří charakterově a povinnostmi nesměli být druhým vzorem. Byl jsem rozhodnut, prosadit zvolení či ustanovení nového akčního výboru.

Zajel jsem do Brna do Starobrněnského pivovaru k ředitelovi Stallerovi, který byl zároveň i ředitelem čsl. pivovarů. Nebyl v závodě, ale v bytě, postižen stejně jako já. Radil mi, abych se zbytečně nenamáhal! Nebyl jsem toho názoru a namířil jsem rovnou do Prahy na generální ředitelství čsl. pivovarů. A byl jsem překvapen. Našel jsem gener. ředitelství v rozpadu. Generální ředitel Fr. Hlaváček padl také. Vyhledal jsem ho, radil mi také nenamáhej se, zatím je to zbytečné, vyčkej, vždyť s námi bude jistě počítáno. Vyhledal jsem právního zástupce čsl. pivovarů Dr. Hyního (byl Velkopopovičák). I ten mi nesliboval úspěch. Neúspěch mne hnětl. Nechtěl jsem ten boj vzdát. Nebyl by to boj proti událostem, ale boj proti těm, kteří událostmi zachraňovali sami sebe a nezasloužili si to. Znal jsem každého z nich důkladně a vše o nich.

Uposlechl jsem rady všech tří: Staller, Hlaváček a Hyního. A snad i proto, že jsem byl vyakčnen v únoru, ale služební poměr končil až 30. 6. 1948 - platově. Z jakého asi důvodu???

Od 1. 7. 1948 hrozila nezaměstnanost a tak jsem hlavně dbal na to, aby nebyla ohrožena plynulost důchodového zabezpečení. A tak jsem od 1. 7. 1948 do 15. 9. 1948 dobrovolně platil příspěvky úřadu soc. zabezpečení.

V polovině roku 1947 jsem zjistil značné trhliny na jedné 300 hl kvasné kádi. Kád' musela být vyřazena z provozu. Tehda byl ředitelem karvinských dolů inž. Mosler. Vyhledal jsem ho, abych mu sdělil nastalou starost. Dozvěděl jsem se, že padá sloup pod pivovarem a že padne i pivovar, nejpozději do 5 roků. A tak jsem již tehda sháněl, kde co pro historii karvinského pivovaru. Nashromážděné, nijak zvláštní záznamy jsem shrnul a při odchodu předal kol. Jaromíru Franzlovi.

A tak ten Larischem zajištěný uhelný sloup pod pivovarem přestal být základnou pivovaru. Patří i ten sloup do historie.

V karvinském pivovaru byla uvařena poslední várka v r. 1953 dne 23. 3. a poslední pivo bylo vystaveno 21. 5. 1953. Výroba sladu skončila roku 1954.

Nejstarší záznam o karvinském pivovaru je z r. 1841.

Když jsem překročil 80, splnilo se přání bývalého kolektivu karvinského pivovaru sejít se v pivovaru v Nošovicích. Zavezli mne i do Karvině a na jednom místě vysadili. Rozhlížel jsem se v divném okolí. Rybníček, rybník, sám rybář s prutem, kus haldy - prapodivné okolí.

Vysadili mne na kousku země, kde stával karvinský pivovar. Slehla se po něm zem. Bylo mi v tu chvíli divně.

Při setkání s kolektivem oživily vzpomínky. Bez rozdílu a bez výjimky jsem byl potěšen.

(V Nošovicích jsem se dozvěděl, že Rudolf Škandera byl za dokázaný peněžní přestupek a za buržoasní sklony zbaven vedoucího místa - rozhodnutím KSČ).

